



gemeente  
**Zoetermeer**

# Economie Zoetermeer 2018





# ECONOMIE ZOETERMEER

*Versie 2018*

## COLOFON

### **Uitgave**

Gemeente Zoetermeer

11 juni 2018

### **Samenstelling**

JaBo / Onderzoek en Statistiek Elianne van Dam

### **Correspondentie**

Postbus 15

2700 AA Zoetermeer

Telefoon: 14079

[Onderzoek&Statistiek@Zoetermeer.nl](mailto:Onderzoek&Statistiek@Zoetermeer.nl)

### **Bronvermelding**

Gebruik van deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.



# Inhoudsopgave

|   |           |
|---|-----------|
| <b>Samenvatting .....</b>                     | <b>6</b>  |
| <b>1. De opzet .....</b>                      | <b>8</b>  |
| 1.1 Doel .....                                | 8         |
| 1.2 Opzet rapport.....                        | 8         |
| 1.3 Werkwijze .....                           | 8         |
| <b>2. Regio .....</b>                         | <b>10</b> |
| 2.1 Inleiding .....                           | 10        |
| 2.2 Regionale economische ontwikkeling .....  | 10        |
| 2.3 Pendelstatistieken .....                  | 11        |
| 2.4 Verhuisbewegingen .....                   | 13        |
| <b>3. Bedrijfsvestigingen .....</b>           | <b>16</b> |
| 3.1 Inleiding .....                           | 16        |
| 3.2 Leegstand.....                            | 16        |
| 3.3 Ontwikkeling bedrijfsvestigingen .....    | 20        |
| 3.4 Groei top 25 sectoren vestigingen.....    | 27        |
| <b>4. Arbeidsmarkt .....</b>                  | <b>30</b> |
| 4.1 Inleiding .....                           | 30        |
| 4.2 Ontwikkeling banen .....                  | 30        |
| 4.3 Groei top 25 sectoren banen .....         | 40        |
| 4.4 Werkloosheid.....                         | 42        |
| 4.5 Arbeidsparticipatie .....                 | 43        |
| <b>5. ICT-sector .....</b>                    | <b>46</b> |
| 5.1 Inleiding .....                           | 46        |
| 5.2 Ontwikkeling ICT .....                    | 46        |
| <b>Bijlagen .....</b>                         | <b>56</b> |
| Bijlage I - Bronnenoverzicht.....             | 56        |
| Bijlage II - Lijst met begrippen .....        | 56        |
| Bijlage III - Gebiedsafbakening.....          | 57        |
| Bijlage IV - Top 30 bedrijfsvestigingen ..... | 58        |
| Bijlage V - Top 30 banen .....                | 59        |



## Samenvatting

Voor u ligt het jaarrapport Economie Zoetermeer. Dit rapport bevat indicatoren op gebied van werkloosheid, arbeidsparticipatie, leegstand, bedrijfsvestigingen, banen, woon-werk verkeer en verhuisstromen. Het doel van dit rapport is een beeld te kunnen geven van de economische ontwikkelingen binnen Zoetermeer. Dit rapport wordt na afloop van ieder jaar beschikbaar gesteld op het intranet van Zoetermeer en op de onderzoeksbank van team Onderzoek & Statistiek (O&S). Onderstaand wordt per onderdeel samengevat wat de ontwikkelingen zijn voor Zoetermeer.

### H2. Regio

De ontwikkelingen binnen Zoetermeer kunnen niet los worden gezien van ontwikkelingen binnen de regio. Zo reizen er dagelijks veel mensen van en naar de gemeente Zoetermeer om te gaan werken en vinden er jaarlijks veel verhuizingen plaats. Van de werkende Zoetermeesters werkt bijna 60,9% in de regio Haaglanden waarvan 28,2% in Zoetermeer. Bijna 44% van de verhuisde personen die zich in Zoetermeer hebben gevestigd, is afkomstig uit (voormalig Stadsgewest) Haaglanden. Per saldo zijn er van 2011-2018 minder mensen in Zoetermeer komen wonen dan er zijn verhuisd naar een andere gemeente.

De regionale economische ontwikkeling kan met behulp van het bruto binnenlands product, ook wel bbp genoemd, in kaart worden gebracht. Deze graadmeter wordt gedefinieerd als de totale productie van goederen en diensten in een bepaalde periode. De veranderingen in het volume van het bbp in een bepaalde tijdsperiode kan hiermee duiden op een groei of krimp. Over de jaren 2014 t/m 2018 is de mutatie in het bbp in Zoetermeer, Zuid-Holland en Nederland positief geweest. In 2013 was in Zoetermeer ook al een groei zichtbaar, terwijl dit in Nederland en Zuid-Holland nog niet het geval was. In 2018 ligt de economische groei in Zoetermeer lager dan in Zuid-Holland en Nederland.

### H3. Bedrijfsvestigingen

In 2017 is de leegstand van kantoren toegenomen tot 21,1%, terwijl deze in heel Nederland afgenomen is tot 15,9%. De leegstand van detailhandel is in 2018 toegenomen van 5,5% tot 6,6%.

In de afgelopen 10 jaren is het aantal actieve bedrijfsvestigingen in Zoetermeer jaarlijks gestegen. Actieve bedrijfsvestigingen zijn bedrijfsvestigingen waarvan bekend is dat er economische activiteiten plaatsvinden. Van 2017-2018 is het aantal actieve bedrijfsvestigingen in Zoetermeer met 1,2% gestegen tot 8.932. In heel Haaglanden vond een stijging van 4,7% plaats.

### H4. Arbeidsmarkt

Het werkloosheidspercentage is opnieuw afgenomen in zowel Nederland, Zuid-Holland en Zoetermeer. Het werkloosheidspercentage ligt in Zoetermeer met 4,0% wel iets hoger dan dat van Nederland (3,8%), maar lager dan dat van Zuid-Holland (4,2%).

In de periode 2007-2018 is de bruto arbeidsparticipatie onder mannen zowel in Zoetermeer als in heel Nederland afgenomen. In Zoetermeer daalt de bruto arbeidsparticipatie voor vrouwen sinds 2012, maar in 2017 neemt deze weer toe. In 2007 was de arbeidsparticipatie onder vrouwen in Zoetermeer 65,6% en in 2017 is dit 66,1%. In 2018 is er weer een lichte daling te zien en ligt de arbeidsparticipatie voor vrouwen in Zoetermeer met 65,3% weer onder het percentage van 2007. Landelijk is de arbeidsparticipatie onder vrouwen juist toegenomen van 62,9% in 2007 tot 65,8% in 2018. Binnen verschillende leeftijdsklassen bestaan tussen Zoetermeer en Nederland kleine verschillen in de bruto arbeidsparticipatie. Zo is de bruto arbeidsparticipatie onder 25-44 jarigen in Zoetermeer in 2018 0,8% hoger dan in Nederland. De arbeidsparticipatie onder 15-24 jarigen en 45-75 jarigen is in Zoetermeer in 2018 nagenoeg gelijk aan het landelijke percentage.

Per 2018 telde Zoetermeer 51.349 banen. Banen worden hierbij gedefinieerd als arbeidsovereenkomsten van ten minste één uur. Het aantal banen is ten opzichte van 2017 gedaald met 1.188 banen (-2,3%). In heel Haaglanden is het aantal banen van 2017-2018 toegenomen met 5.217 banen. In 2018 bedroeg het totale aantal banen in Zoetermeer 9,6% van alle banen in Haaglanden.

### H5. ICT-sector

In 2018 is het aantal ICT-bedrijfsvestigingen met 11 afgenomen. Het aantal ICT-banen is met 79 afgenomen (-2,2%). De ontwikkeling van de ICT-banen is in 2018 vergelijkbaar met andere sectoren in Zoetermeer. In 2018 vertegenwoordigde Zoetermeer 12,2 van alle ICT-bedrijfsvestigingen in Haaglanden en 21,0% van alle ICT-banen.





# 1. De opzet

## 1.1 Doel

Het doel van dit rapport is een overzicht te kunnen geven van de economische ontwikkelingen binnen en rondom Zoetermeer. De ontwikkelingen zijn met behulp van jaarcijfers in kaart gebracht. In dit rapport ligt de nadruk vooral op de arbeidsmarkt en de bedrijvigheid. Aan de hand van de Nederlandse hiërarchische indeling van economische activiteiten (van het CBS), wordt tevens inzicht gegeven in de verschillen tussen bedrijfstakken.

## 1.2 Opzet rapport

Dit rapport is opgebouwd uit een viertal hoofdstukken die iets over de economie van Zoetermeer vertellen. In dit rapport staan jaarcijfers gepresenteerd welke zijn afgezet tegen andere gemeenten, (voormalig) stadsgewest Haaglanden en Nederland. Alhoewel Zoetermeer sinds december 2014 onderdeel uitmaakt van Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), is ervoor gekozen om Zoetermeer in dit rapport hoofdzakelijk met het voormalig Stadsgewest Haaglanden te vergelijken. De reden hiervoor is dat het brondata-bestand voor de werkgelegenheid op dit moment alleen (nog) de negen gemeenten van dit voormalige stadsgewest behelst. Daar waar mogelijk wordt al wel een vergelijking gemaakt met de MRDH-regio. Vanaf het jaar 2016 zullen data beschikbaar zijn over de MRDH-regio.

## 1.3 Werkwijze

De (jaar)cijfers in dit rapport zijn bewerkt door team O&S van gemeente Zoetermeer. De data is afkomstig uit het BRP en van het CBS, UWV, PBL en onderzoeksinstituut I&O Research. De data worden jaarlijks met terugwerkende kracht verwerkt om de vergelijkbaarheid met eerdere jaren in het rapport te garanderen.



## 2. Regio

### 2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op regionale ontwikkelingen. Hierbij staat niet alleen de economie centraal, maar wordt er ook gekeken naar verhuisbewegingen en pendelstatistieken. De data zijn afkomstig van het CBS en het BRP. In het verleden werden de pendelstatistieken uit het Werkgelegenheidsregister gebruikt. Het Werkgelegenheidsregister neemt deze gegevens echter niet meer mee, waardoor er nu gebruik wordt gemaakt van het CBS als bron. Hierdoor kunnen de pendelstatistieken afwijken van eerder gepresenteerde statistieken uit voorgaande rapporten.

### 2.2 Regionale economische ontwikkeling

Het bruto binnenlands product (bbp) is een graadmeter voor de omvang van de economie. De veranderingen in het volume van het bbp in een bepaalde tijdsperiode is een indicator voor de groei/krimp van de economie. De CBS-definitie van het bbp luidt: "Het bbp is de som van de bruto toegevoegde waarde van alle institutionele sectoren of bedrijfstakken en het saldo van productgebonden belastingen en subsidies (die niet aan sectoren en bedrijfstakken worden toegerekend)". Onderstaande tabel geeft inzicht in de mutaties in het bbp in Zoetermeer, Zuid-Holland en Nederland.

Tabel 2.1 - Mutaties in het bbp in Zoetermeer, Zuid-Holland en Nederland

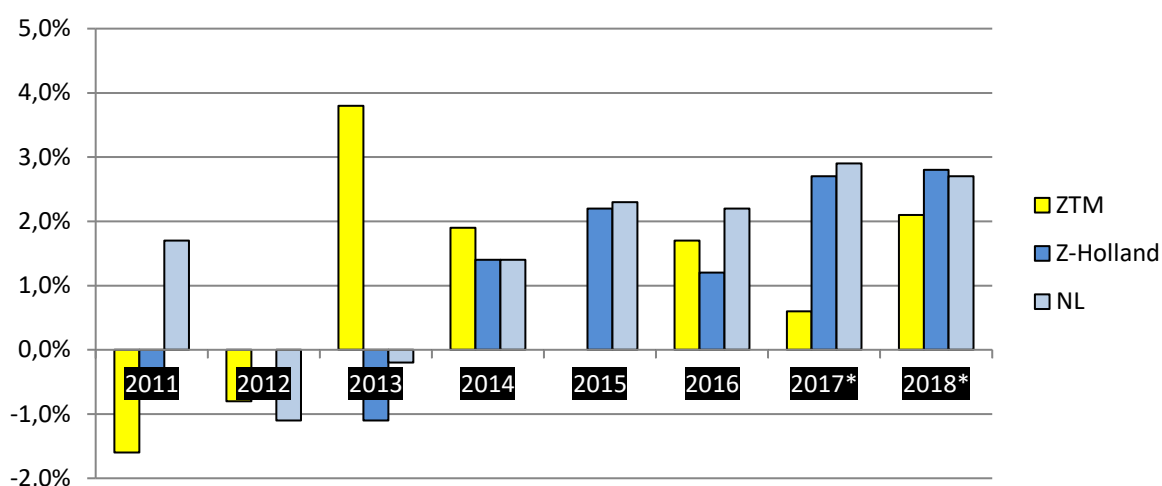
| BBP<br>Jaren | Regio |               |       |
|--------------|-------|---------------|-------|
|              | ZTM   | Z-<br>Holland | NL    |
| 2011         | -1,6% | -0,4%         | 1,7%  |
| 2012         | -0,8% | 0,0%          | -1,1% |
| 2013         | 3,8%  | -1,1%         | -0,2% |
| 2014         | 1,9%  | 1,4%          | 1,4%  |
| 2015         | 0,0%  | 2,2%          | 2,3%  |
| 2016         | 1,7%  | 1,2%          | 2,2%  |
| 2017*        | 0,6%  | 2,7%          | 2,9%  |
| 2018*        | 2,1%  | 2,8%          | 2,7%  |

Bron: CBS.

\*) Voorlopige cijfers.

Figuur 2.1 maakt, aan de hand van het BBP, inzichtelijk hoe de economie van 2011-2018 is ontwikkeld. Vanaf 2014 is er in Zuid-Holland en Nederland weer sprake van economische groei, terwijl dit in Zoetermeer al in 2013 het geval was. In 2018 ligt de economische groei in Zoetermeer lager dan in Zuid-Holland en Nederland.

Figuur 2.1 - Mutaties in het BBP in Zoetermeer, Zuid-Holland en Nederland



Bron: CBS.

\*) Voorlopige cijfers.

### 2.3 Pendelstatistieken

In de tabellen 2.2 t/m 2.4 staan de pendelstatistieken weergegeven. Tabel 2.2 is een weergave van de top 10 meest voorkomende woonplaatsen van mensen die in Zoetermeer werken. De top 10 plaatsen in tabel 2.2 vertegenwoordigt 75% van alle mensen die een baan hebben binnen Zoetermeer. Ruim een derde van de in Zoetermeer werkenden is woonachtig in Zoetermeer zelf.

Tabel 2.2 - Top 10 plaatsen werkenden Zoetermeer in 2017 naar woonplaats werkenden

| Woongemeente          | Aantal        | (%)           |
|-----------------------|---------------|---------------|
| Zoetermeer            | 16.400        | 36,0%         |
| Den Haag              | 5.600         | 12,3%         |
| Rotterdam             | 3.900         | 8,6%          |
| Lansingerland         | 1.600         | 3,5%          |
| Alphen aan den Rijn   | 1.500         | 3,3%          |
| Leidschendam-Voorburg | 1.400         | 3,1%          |
| Pijnacker-Nootdorp    | 1.300         | 2,9%          |
| Delft                 | 900           | 2,0%          |
| Gouda                 | 800           | 1,8%          |
| Leiden                | 800           | 1,8%          |
| Overig                | 11.300        | 24,8%         |
| <b>Totaal</b>         | <b>45.500</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: CBS.

Tabel 2.3 toont de top 10 van de gemeenten van de werkgever van werkende inwoners uit Zoetermeer. Van alle Zoetermeeders werkt 28% in Zoetermeer zelf en 21% in Den Haag.

*Tabel 2.3 - Top 10 plaatsen werkgever werkende bewoners uit Zoetermeer in 2017*

| Werkgemeente          | Aantal        | (%)           |
|-----------------------|---------------|---------------|
| Zoetermeer            | 16.400        | 28,2%         |
| Den Haag              | 12.200        | 21,0%         |
| Rotterdam             | 3.800         | 6,5%          |
| Utrecht               | 2.200         | 3,8%          |
| Leidschendam-Voorburg | 1.900         | 3,3%          |
| Lansingerland         | 1.700         | 2,9%          |
| Leiden                | 1.500         | 2,6%          |
| Rijswijk              | 1.500         | 2,6%          |
| Delft                 | 1.300         | 2,2%          |
| Pijnacker-Nootdorp    | 1.300         | 2,2%          |
| Overig                | 14.300        | 24,6%         |
| <b>Totaal</b>         | <b>58.100</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: CBS.

In tabel 2.4 staat het aantal Zoetermeeders vermeld dat werkzaam is in een van de gemeenten in de regio Haaglanden. Het eindtotaal dat in tabel 2.4 staat weergegeven omvat dus alle werkenden uit Zoetermeer in Haaglanden. Van de in totaal 58.100 werkende inwoners uit Zoetermeer (zie tabel 2.3), werken er 35.400 (60,9%) in de regio Haaglanden, 22.700 Zoetermeeders (39,1%) werken buiten de regio.

*Tabel 2.4 - Plaatsen werkgever werkende bewoners uit Zoetermeer in Haaglanden in 2017*

| Werkgemeente          | Aantal         |
|-----------------------|----------------|
| Zoetermeer            | 16.400         |
| Den Haag              | 12.200         |
| Delft                 | 1.300          |
| Rijswijk              | 1.500          |
| Leidschendam-Voorburg | 1.900          |
| Pijnacker-Nootdorp    | 1300           |
| Westland              | 600            |
| Wassenaar             | 100            |
| Midden-Delfland       | 100            |
| <b>Totaal</b>         | <b>35.400*</b> |

Bron: CBS.

\*) Het eindtotaal is het totaal van werkende inwoners uit Zoetermeer dat binnen Haaglanden werkt.

## 2.4 Verhuisbewegingen

In dit deelhoofdstuk worden de verhuisstromen behandeld. Bij het onderwerp verhuizers wordt onderscheid gemaakt tussen de regio's buitenland, (voormalig) Haaglanden, overig Zuid-Holland en overig Nederland. Onder overig Nederland worden alle regio's in Nederland buiten provincie Zuid-Holland verstaan. In tabel 2.4 is allereerst te zien hoeveel mensen er jaarlijks in Zoetermeer zijn gevestigd. Ruim 40% van de mensen die in Zoetermeer is gevestigd, is afkomstig uit Haaglanden.

Tabel 2.4 - Aantal vestigers in Zoetermeer en regio van herkomst

| Herkomst            | Aantal       |
|---------------------|--------------|
| <b>2016</b>         | <b>6.104</b> |
| buitenland          | 966          |
| Haaglanden          | 2.597        |
| overig Zuid-Holland | 1.335        |
| overig Nederland    | 1.206        |
| <b>2017</b>         | <b>5.293</b> |
| buitenland          | 843          |
| Haaglanden          | 2.275        |
| overig Zuid-Holland | 1.177        |
| overig Nederland    | 998          |
| <b>2018</b>         | <b>5.455</b> |
| buitenland          | 949          |
| Haaglanden          | 2.397        |
| overig Zuid-Holland | 1.261        |
| overig Nederland    | 848          |

Bron: BRP.

Tabel 2.5 - Percentage vestigers in Zoetermeer en regio van herkomst

| Herkomst            | (%)   |
|---------------------|-------|
| <b>2016</b>         |       |
| buitenland          | 15,8% |
| Haaglanden          | 42,5% |
| overig Zuid-Holland | 21,9% |
| overig Nederland    | 19,8% |
| <b>2017</b>         |       |
| buitenland          | 15,9% |
| Haaglanden          | 43,0% |
| overig Zuid-Holland | 22,2% |
| overig Nederland    | 18,9% |
| <b>2018</b>         |       |
| buitenland          | 17,4% |
| Haaglanden          | 43,9% |
| overig Zuid-Holland | 23,1% |
| overig Nederland    | 15,5% |

Bron: BRP.

Tabel 2.6 geeft het aantal uit Zoetermeer vertrekkende inwoners weer. Iets minder dan 40% van de inwoners uit Zoetermeer verhuisde naar een andere gemeente binnen Haaglanden. Circa 1 op de 5 Zoetermeesters verhuist naar een gemeente buiten Zuid-Holland.

*Tabel 2.6 - Aantal vertrekkers uit Zoetermeer en bestemming*

| Regio               | Aantal       |
|---------------------|--------------|
| <b>2016</b>         | <b>5.801</b> |
| buitenland          | 854          |
| Haaglanden          | 2.121        |
| overig Zuid-Holland | 1.547        |
| overig Nederland    | 1.279        |
| <b>2017</b>         | <b>5.696</b> |
| buitenland          | 678          |
| Haaglanden          | 2.136        |
| overig Zuid-Holland | 1.613        |
| overig Nederland    | 1.269        |
| <b>2018</b>         | <b>5.547</b> |
| buitenland          | 706          |
| Haaglanden          | 2.041        |
| overig Zuid-Holland | 1.596        |
| overig Nederland    | 1.204        |

Bron: BRP.

*Tabel 2.7 - Percentage vertrekkers uit Zoetermeer en bestemming*

| Regio               | (%)   |
|---------------------|-------|
| <b>2016</b>         |       |
| buitenland          | 14,7% |
| Haaglanden          | 36,6% |
| overig Zuid-Holland | 26,7% |
| overig Nederland    | 22,0% |
| <b>2017</b>         |       |
| buitenland          | 11,9% |
| Haaglanden          | 37,5% |
| overig Zuid-Holland | 28,3% |
| overig Nederland    | 22,3% |
| <b>2018</b>         |       |
| buitenland          | 12,7% |
| Haaglanden          | 36,8% |
| overig Zuid-Holland | 28,8% |
| overig Nederland    | 21,7% |

Bron: BRP.

Tabel 2.8 laat het jaarlijkse aantal vertrekkers en vestigers zien. Het saldo (vestigers minus vertrekkers) is afwisselend positief en negatief. Over de jaren 2011-2018 zijn er in totaal meer mensen in Zoetermeer vertrokken dan bijgekomen.

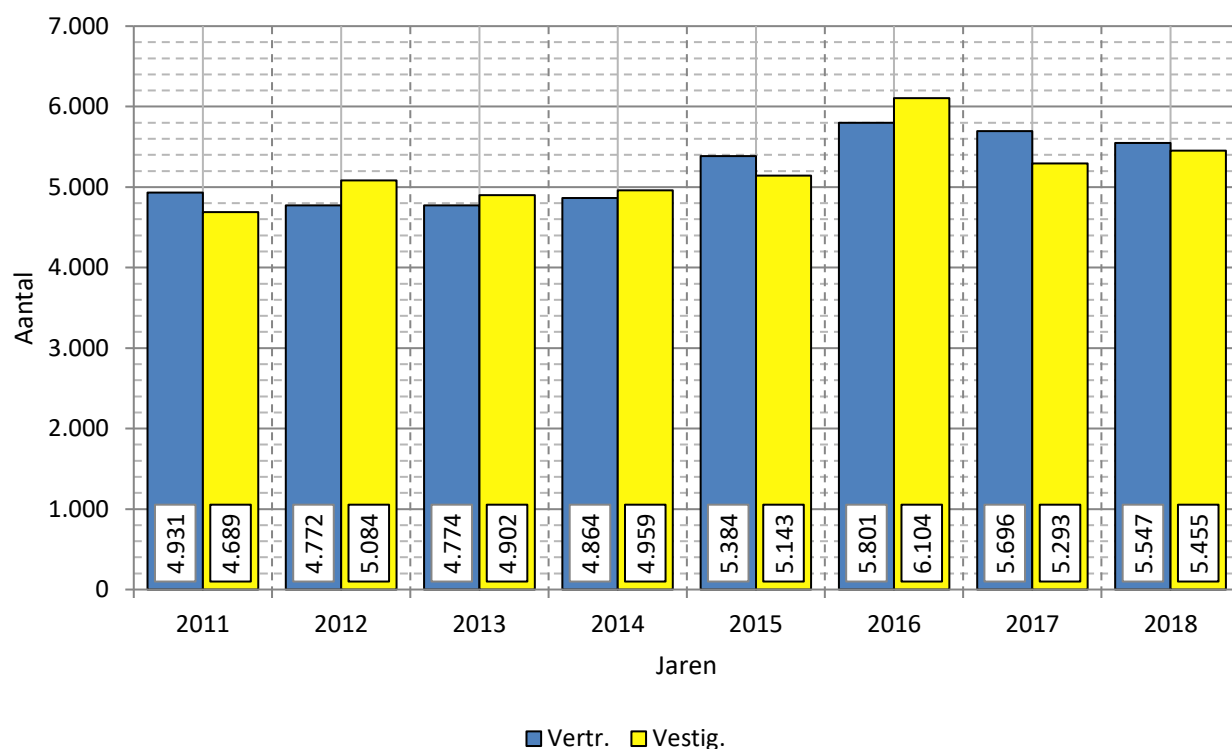
Tabel 2.8 - Aantal vertrekkers en vestigers gemeente Zoetermeer per jaar

| Aantal Jaren | Type Vertr. | Vestig. |
|--------------|-------------|---------|
| 2011         | 4.931       | 4.689   |
| 2012         | 4.772       | 5.084   |
| 2013         | 4.774       | 4.902   |
| 2014         | 4.864       | 4.959   |
| 2015         | 5.384       | 5.143   |
| 2016         | 5.801       | 6.104   |
| 2017         | 5.696       | 5.293   |
| 2018         | 5.547       | 5.455   |

Bron: BRP.

Figuur 2.2 geeft de cijfers uit tabel 2.8 grafisch weer. Het saldo van het aantal vestigers en vertrekkers is in Zoetermeer afwisselend positief en negatief. In 2018 zijn in Zoetermeer 92 meer mensen vertrokken dan bijgekomen.

Figuur 2.2 - Aantal vertrekkers en vestigers gemeente Zoetermeer per jaar



Bron: BRP



## 3. Bedrijfsvestigingen

### 3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de leegstand (in kantoren en detailhandel) en worden de ontwikkelingen van actieve bedrijfsvestigingen geschetst. De data zijn afkomstig van het Werkgelegenheidsregister Haaglanden en PBL. Ieder jaar vindt er een revisie plaats waardoor het aantal bedrijfsvestigingen per jaar iets van elkaar verschilt. Met terugwerkende kracht zijn hierom de cijfers in dit rapport gecorrigeerd.

### 3.2 Leegstand

Om meer inzicht te geven in de leegstandspercentages in kantoren, staat de leegstand van kantoren hieronder weergegeven voor Zoetermeer, deelnemende MRDH-gemeenten en Nederland. De kleurenuances duiden op de verschillen tussen de gebieden onderling. In Zoetermeer is de leegstand van kantoren over de periode 2010-2017 (evenals in de meeste andere gemeenten) toegenomen. Over de periode 2010-2017 heeft een daling plaatsgevonden in Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Pijnacker-Nootdorp en Ridderkerk. Verder is de stijging het sterkst zichtbaar in Wassenaar, Nissewaard en Capelle aan den IJssel. In Nederland bedraagt de leegstand van kantoren in 2017 gemiddeld 15,9%. De cijfers per 1 januari 2018 verschijnen naar verwachting eind 2019.

Tabel 3.1 - Leegstand (%) kantoren per gemeente in MRDH 2011-2018\*

| Gemeente              | 2011         | 2012         | 2013         | 2014         | 2015         | 2016         | 2017         | 2018   |
|-----------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------|
| Albrandswaard         | 9,5%         | 23,3%        | 11,5%        | 9,9%         | 12,0%        | 11,5%        | 4,4%         | n.t.b. |
| Barendrecht           | 14,7%        | 13,5%        | 14,7%        | 16,1%        | 16,0%        | 13,6%        | 14,4%        | n.t.b. |
| Brielle               | 0,0%         | 0,0%         | 10,9%        | 15,1%        | 10,5%        | 10,1%        | 5,5%         | n.t.b. |
| Capelle a/d IJssel    | 21,8%        | 26,7%        | 27,6%        | 28,4%        | 30,8%        | 31,3%        | 29,5%        | n.t.b. |
| Delft                 | 8,8%         | 9,9%         | 9,0%         | 10,6%        | 13,4%        | 15,8%        | 13,3%        | n.t.b. |
| Den Haag              | 10,6%        | 11,0%        | 12,5%        | 14,5%        | 13,9%        | 14,4%        | 12,3%        | n.t.b. |
| Hellevoetsluis        | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | 15,7%        | 15,7%        | 0,0%         | n.t.b. |
| Krimpen a/d IJssel    | 7,5%         | 7,1%         | 11,3%        | 8,8%         | 8,8%         | 18,1%        | 20,8%        | n.t.b. |
| Lansingerland         | 8,5%         | 3,5%         | 5,9%         | 6,9%         | 8,4%         | 6,7%         | 2,8%         | n.t.b. |
| Leidschendam-Voorburg | 25,5%        | 24,7%        | 24,2%        | 19,2%        | 21,4%        | 13,7%        | 16,1%        | n.t.b. |
| Maassluis             | 9,1%         | 20,1%        | 12,1%        | 7,1%         | 4,7%         | 4,7%         | 4,7%         | n.t.b. |
| Midden-Delfland       | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | 0,0%         | n.t.b. |
| Nissewaard            | 15,6%        | 15,1%        | 20,1%        | 22,5%        | 22,7%        | 19,5%        | 21,7%        | n.t.b. |
| Pijnacker-Nootdorp    | 11,0%        | 11,5%        | 11,5%        | 12,6%        | 8,1%         | 8,1%         | 3,6%         | n.t.b. |
| Ridderkerk            | 11,2%        | 9,6%         | 8,7%         | 13,1%        | 14,0%        | 10,0%        | 4,3%         | n.t.b. |
| Rijswijk              | 21,5%        | 24,6%        | 27,1%        | 27,7%        | 27,4%        | 29,3%        | 27,7%        | n.t.b. |
| Rotterdam             | 13,9%        | 16,1%        | 18,1%        | 20,5%        | 22,6%        | 20,6%        | 18,7%        | n.t.b. |
| Schiedam              | 13,4%        | 11,1%        | 10,2%        | 15,6%        | 22,4%        | 20,2%        | 21,7%        | n.t.b. |
| Vlaardingen           | 1,5%         | 1,5%         | 4,3%         | 13,7%        | 18,2%        | 20,0%        | 16,5%        | n.t.b. |
| Wassenaar             | 0,0%         | 15,6%        | 17,9%        | 17,0%        | 17,0%        | 17,7%        | 17,7%        | n.t.b. |
| Westland              | 0,8%         | 0,0%         | 3,8%         | 0,5%         | 0,6%         | 2,2%         | 4,6%         | n.t.b. |
| Westvoorne*           | -            | -            | -            | -            | -            | -            | -            | n.t.b. |
| <b>Zoetermeer</b>     | <b>20,5%</b> | <b>20,1%</b> | <b>21,0%</b> | <b>20,4%</b> | <b>21,4%</b> | <b>19,9%</b> | <b>21,1%</b> | n.t.b. |
| <b>Nederland</b>      | <b>13,5%</b> | <b>14,3%</b> | <b>15,7%</b> | <b>16,6%</b> | <b>17,5%</b> | <b>17,2%</b> | <b>15,9%</b> | n.t.b. |

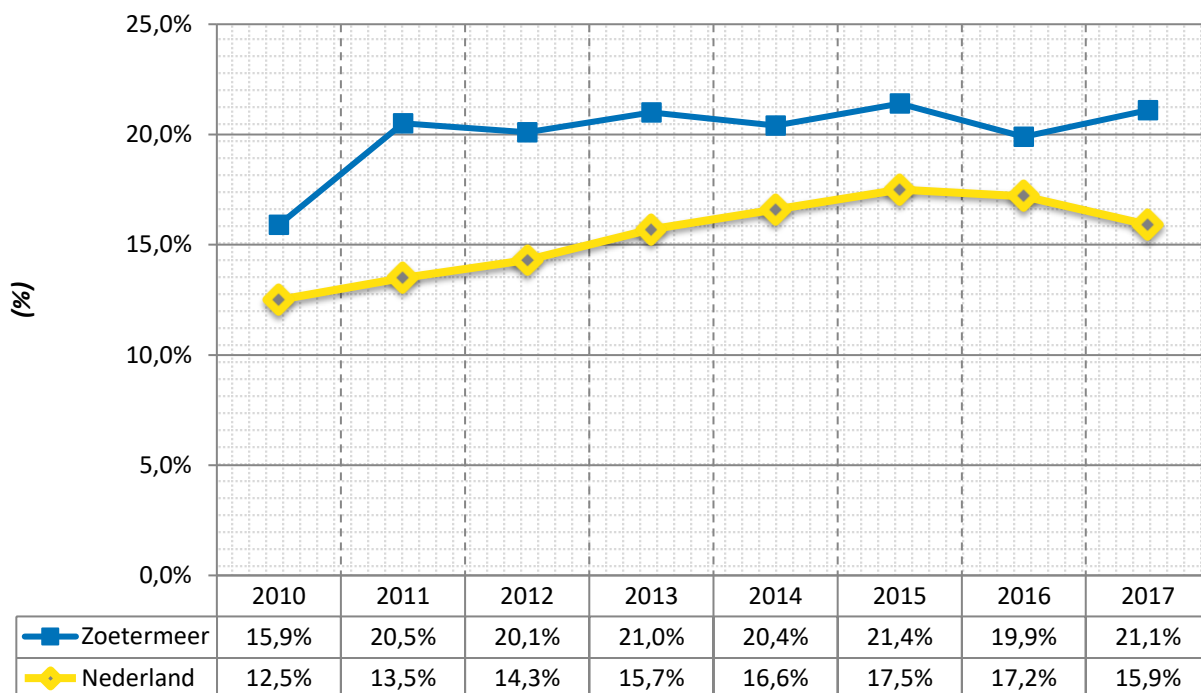
Bron: PBL.

Peildatum 1 januari.

\*) % leegstand van de totaal verhuurbare kantooroppervlakte. Cijfers per 1 januari 2018 verschijnen naar verwachting eind 2019.

Figuur 3.1 illustreert de ontwikkeling van de leegstand (%) in kantoren in Zoetermeer en Nederland. Over de gehele periode 2010-2016 is er in zowel Zoetermeer als Nederland een stijging zichtbaar. In Nederland is de leegstand in 2017 wel afgenomen ten opzichte van 2016, terwijl dit in Zoetermeer niet het geval is. Bovendien ligt de leegstand in Zoetermeer (21,1%) hoger dan in heel Nederland (15,9%).

*Figuur 3.1 - Leegstand (%) kantoren Zoetermeer en Nederland 2010-2017\**



Bron: PBL.

Peildatum 1 januari.

\*) % leegstand van de totaal verhuurbare kantooroppervlakte

De volgende tabel geeft de leegstand in de detailhandel weer per gemeente en Nederland. Dit wordt uitgedrukt in % leegstand van de totaal verhuurbare winkeloppervlakte. De leegstand (%) in Zoetermeer is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2017 en daarmee komt het leegstandpercentage nu op 6,6 uit. Dit is lager dan het landelijk gemiddelde van 8,0% in 2018. De sterkste stijging over de jaren 2011-2018 vond plaats in de gemeenten Brielle, Krimpen a/d IJssel, Nissewaard, Rijswijk en Wassenaar. In de gemeenten Albrandswaard, Delft, Den Haag en Maassluis is het leegstandpercentage het meest afgenomen in de periode 2011-2018.

*Tabel 3.2 - Leegstand (%) detailhandel per gemeente in MRDH 2011-2018\**

| Gemeente              | 2011        | 2012        | 2013        | 2014        | 2015        | 2016        | 2017        | 2018        |
|-----------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Albrandswaard         | 9,4%        | 6,6%        | 3,3%        | 2,8%        | 4,2%        | 2,9%        | 1,3%        | 0,6%        |
| Barendrecht           | 3,6%        | 4,2%        | 2,4%        | 5,3%        | 5,2%        | 5,2%        | 10,4%       | 2,1%        |
| Brielle               | 1,8%        | 5,0%        | 0,8%        | 1,9%        | 7,7%        | 18,7%       | 20,2%       | 17,9%       |
| Capelle a/d IJssel    | 3,0%        | 2,4%        | 6,5%        | 9,4%        | 8,1%        | 2,2%        | 0,9%        | 1,5%        |
| Delft                 | 15,3%       | 6,4%        | 4,8%        | 6,7%        | 7,9%        | 4,5%        | 5,3%        | 2,0%        |
| Den Haag              | 13,6%       | 12,0%       | 11,4%       | 10,2%       | 11,4%       | 12,0%       | 9,0%        | 9,1%        |
| Hellevoetsluis        | 3,5%        | 3,9%        | 6,0%        | 6,5%        | 6,9%        | 7,5%        | 3,6%        | 3,1%        |
| Krimpen a/d IJssel    | 0,9%        | 5,0%        | 5,6%        | 9,1%        | 7,0%        | 9,8%        | 7,7%        | 8,5%        |
| Lansingerland         | 1,4%        | 2,6%        | 3,2%        | 1,8%        | 2,8%        | 3,1%        | 4,1%        | 4,1%        |
| Leidschendam-Voorburg | 7,9%        | 3,3%        | 5,3%        | 6,6%        | 6,4%        | 13,8%       | 5,9%        | 5,8%        |
| Maassluis             | 12,9%       | 11,7%       | 7,6%        | 9,1%        | 7,4%        | 7,0%        | 9,1%        | 7,4%        |
| Midden-Delfland       | 5,2%        | 0,5%        | 0,0%        | 1,4%        | 4,3%        | 5,3%        | 3,8%        | 7,2%        |
| Nissewaard            | 9,4%        | 11,8%       | 10,5%       | 11,4%       | 15,7%       | 17,2%       | 16,7%       | 15,7%       |
| Pijnacker-Nootdorp    | 6,3%        | 6,3%        | 2,9%        | 4,9%        | 5,7%        | 6,2%        | 4,5%        | 3,4%        |
| Ridderkerk            | 3,5%        | 4,0%        | 7,9%        | 8,6%        | 9,2%        | 9,6%        | 10,2%       | 7,1%        |
| Rijswijk              | 9,1%        | 10,9%       | 9,8%        | 13,4%       | 15,3%       | 22,2%       | 20,9%       | 20,4%       |
| Rotterdam             | 7,4%        | 8,5%        | 9,2%        | 10,4%       | 9,7%        | 9,3%        | 7,8%        | 6,9%        |
| Schiedam              | 13,4%       | 13,9%       | 12,4%       | 12,4%       | 16,7%       | 16,6%       | 15,4%       | 16,2%       |
| Vlaardingen           | 5,1%        | 4,5%        | 6,8%        | 7,6%        | 5,8%        | 8,2%        | 10,5%       | 12,1%       |
| Wassenaar             | 2,7%        | 3,7%        | 4,7%        | 2,6%        | 2,6%        | 2,3%        | 3,7%        | 3,1%        |
| Westland              | 3,7%        | 6,4%        | 5,4%        | 5,6%        | 5,9%        | 6,8%        | 5,8%        | 6,2%        |
| Westvoorne            | 3,4%        | 3,0%        | 5,9%        | 5,8%        | 5,9%        | 4,8%        | 2,6%        | 5,1%        |
| <b>Zoetermeer</b>     | <b>7,0%</b> | <b>4,8%</b> | <b>5,1%</b> | <b>5,9%</b> | <b>7,0%</b> | <b>4,8%</b> | <b>5,5%</b> | <b>6,6%</b> |
| <b>Nederland</b>      | <b>7,1%</b> | <b>7,6%</b> | <b>8,2%</b> | <b>8,9%</b> | <b>9,3%</b> | <b>9,8%</b> | <b>8,6%</b> | <b>8,0%</b> |

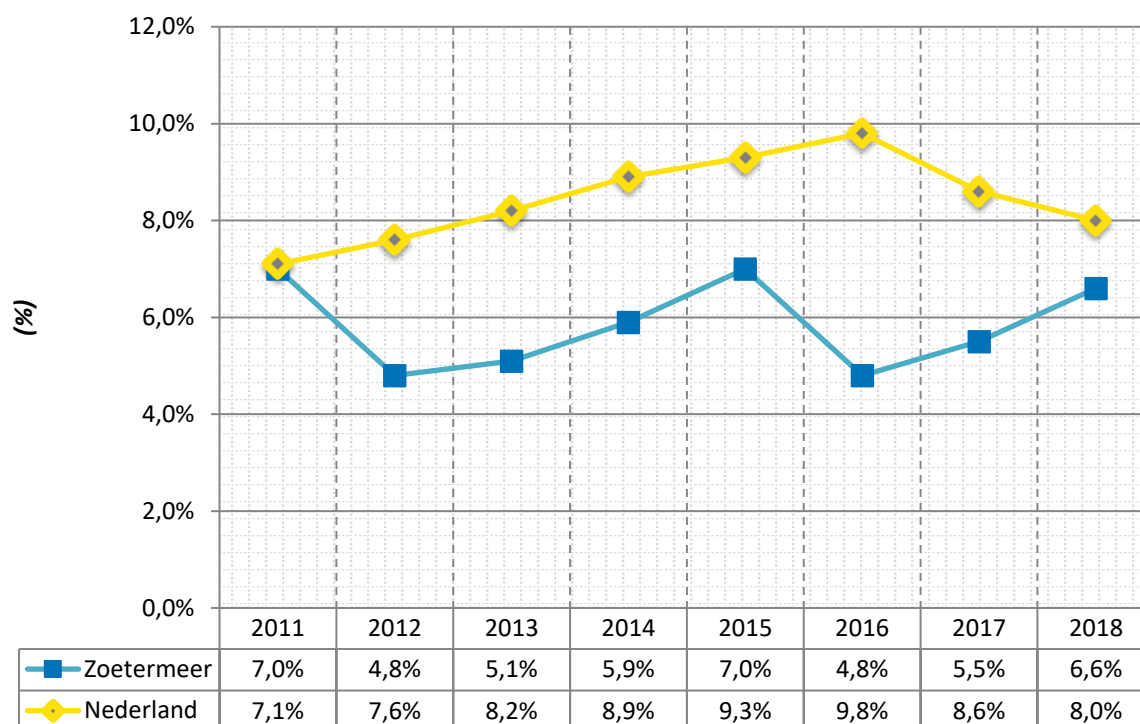
Bron: PBL.

Peildatum 1 oktober.

\*) % leegstand van de totaal verhuurbare winkeloppervlakte

Figuur 3.2 illustreert de ontwikkeling van de leegstand (%) in winkels in Zoetermeer en Nederland. In Nederland en Zoetermeer zijn verschillende trends zichtbaar over de periode 2011-2018. In Zoetermeer is het leegstandspercentage in de jaren 2011/2012 en 2015/2016 afgenomen en in de overige jaren in de periode 2011-2018 is deze toegenomen. In Nederland is de leegstand toegenomen t/m 2016 en is vanaf 2017 afgenomen. In 2018 ligt de leegstand in Zoetermeer (6,6%) lager dan in heel Nederland (8,0%), maar dit verschil is kleiner dan in de voorgaande jaren.

*Figuur 3.2 - Leegstand (%) detailhandel Zoetermeer en Nederland 2011-2018\**



Bron: PBL.

Peildatum 1 oktober.

\*) % leegstand van de totaal verhuurbare winkeloppervlakte

### 3.3 Ontwikkeling bedrijfsvestigingen

In tabel 3.3 staat het jaarlijkse aantal actieve bedrijfsvestigingen in Zoetermeer weergegeven. Actieve bedrijfsvestigingen zijn bedrijfsvestigingen waarvan bekend is dat er economische activiteiten plaatsvinden. In de laatste kolommen is te zien wat de jaarlijkse toename/afname is in het aantal bedrijfsvestigingen.

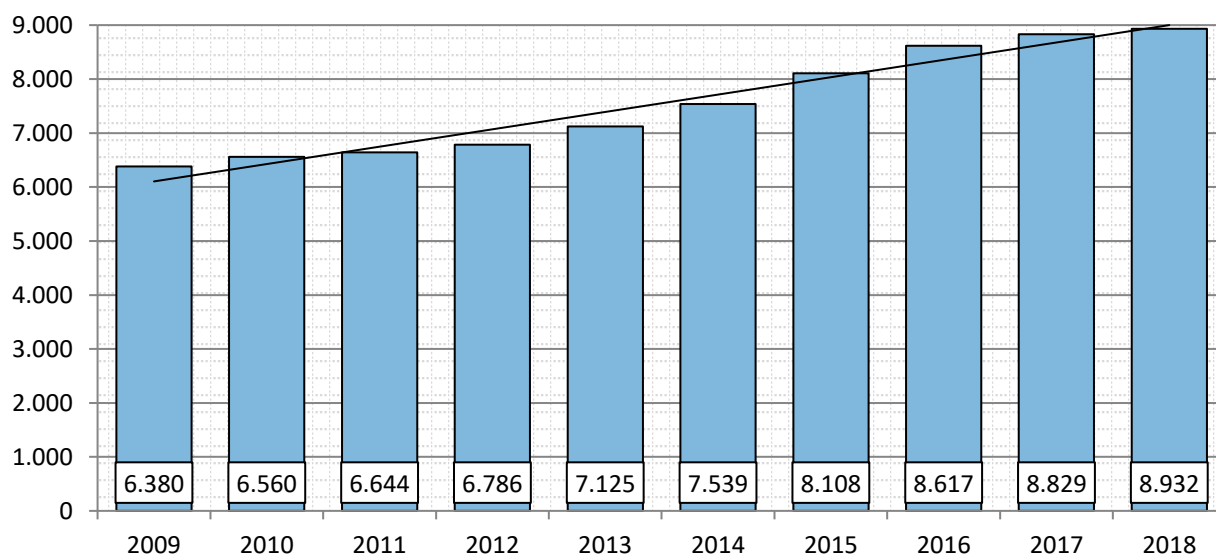
Tabel 3.3 - Aantal bedrijfsvestigingen in Zoetermeer per jaar

| Jaren | Aantal | Vershil | Groei (%) |
|-------|--------|---------|-----------|
| 2009  | 6.380  | 279     |           |
| 2010  | 6.560  | 180     | 2,8%      |
| 2011  | 6.644  | 84      | 1,3%      |
| 2012  | 6.786  | 142     | 2,1%      |
| 2013  | 7.125  | 339     | 5,0%      |
| 2014  | 7.539  | 414     | 5,8%      |
| 2015  | 8.108  | 569     | 7,6%      |
| 2016  | 8.617  | 509     | 6,3%      |
| 2017  | 8.829  | 212     | 2,5%      |
| 2018  | 8.932  | 103     | 1,2%      |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Figuur 3.3 is een grafische weergave van het jaarlijkse aantal bedrijfsvestigingen in Zoetermeer. De gemiddelde jaarlijkse toename bedraagt (afgerond) 283 bedrijfsvestigingen. Van 2017-2018 is het aantal bedrijfsvestigingen in Zoetermeer toegenomen met 1,2%.

Figuur 3.3 - Aantal bedrijfsvestigingen in Zoetermeer per jaar



Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 3.4 geeft over heel Haaglanden de ontwikkeling in het aantal bedrijfsvestigingen weer. Vanaf het jaar 2014 zijn de jaren opgesplitst naar gemeente. Het kolom aandeel heeft betrekking op het aandeel (grootte) van de gemeente binnen de regio. Van 2017-2018 is in heel Haaglanden het aantal bedrijfsvestigingen toegenomen met 4,7%. In Zoetermeer was er in diezelfde periode sprake van een groei van 1,2%.

*Tabel 3.4 - Aantal vestigingen in Haaglanden per gemeente en per jaar*

| Jaren                 | Aantal         | Aandeel       | Vershil     |
|-----------------------|----------------|---------------|-------------|
| <b>2009</b>           | <b>73.540</b>  |               | -           |
| <b>2010</b>           | <b>75.623</b>  |               | 2,8%        |
| <b>2011</b>           | <b>76.155</b>  |               | 0,7%        |
| <b>2012</b>           | <b>77.824</b>  |               | 2,2%        |
| <b>2013</b>           | <b>80.590</b>  |               | 3,6%        |
| <b>2014</b>           | <b>84.413</b>  |               | 4,7%        |
| <b>2015</b>           | <b>89.325</b>  |               | 5,8%        |
| <b>2016</b>           | <b>93.483</b>  | <b>100,0%</b> | <b>4,7%</b> |
| Delft                 | 7.595          | 8,1%          | -           |
| Leidschendam-Voorburg | 5.553          | 5,9%          | -           |
| Midden-Delfland       | 1.543          | 1,7%          | -           |
| Pijnacker-Nootdorp    | 4.061          | 4,3%          | -           |
| Rijswijk              | 4.115          | 4,4%          | -           |
| 's-Gravenhage         | 49.050         | 52,5%         | -           |
| Wassenaar             | 2.277          | 2,4%          | -           |
| Westland              | 10.672         | 11,4%         | -           |
| Zoetermeer            | 8.617          | 9,2%          | -           |
| <b>2017</b>           | <b>96.457</b>  | <b>100,0%</b> | <b>3,2%</b> |
| Delft                 | 7.743          | 8,0%          | 1,9%        |
| Leidschendam-Voorburg | 5.688          | 5,9%          | 2,4%        |
| Midden-Delfland       | 1.597          | 1,7%          | 3,5%        |
| Pijnacker-Nootdorp    | 4.143          | 4,3%          | 2,0%        |
| Rijswijk              | 4.236          | 4,4%          | 2,9%        |
| 's-Gravenhage         | 51.275         | 53,2%         | 4,5%        |
| Wassenaar             | 2.297          | 2,4%          | 0,9%        |
| Westland              | 10.649         | 11,0%         | -0,2%       |
| Zoetermeer            | 8.829          | 9,2%          | 2,5%        |
| <b>2018</b>           | <b>100.986</b> | <b>100,0%</b> | <b>4,7%</b> |
| Delft                 | 8.014          | 7,9%          | 3,5%        |
| Leidschendam-Voorburg | 5.806          | 5,7%          | 2,1%        |
| Midden-Delfland       | 1.616          | 1,6%          | 1,2%        |
| Pijnacker-Nootdorp    | 4.279          | 4,2%          | 3,3%        |
| Rijswijk              | 4.478          | 4,4%          | 5,7%        |
| 's-Gravenhage         | 54.773         | 54,2%         | 6,8%        |
| Wassenaar             | 2.326          | 2,3%          | 1,3%        |
| Westland              | 10.762         | 10,7%         | 1,1%        |
| Zoetermeer            | 8.932          | 8,8%          | 1,2%        |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Onderstaande tabel geeft een opsplitsing weer van het aantal bedrijfsvestigingen in Zoetermeer naar branche en jaar. Op de volgende pagina is aanvullend te zien hoe de bedrijfsvestigingen in Haaglanden verdeeld zijn per branche. In vergelijking met Haaglanden excl. Zoetermeer is Zoetermeer in 2018 sterker vertegenwoordigd in de branches:

- Groot-, en detailhandel; reparatie van auto's (+2,9%)
- Gezondheids- en welzijnszorg (+2,2%)
- Informatie en communicatie (+2,1%)
- Onderwijs (+1,4%)

Daarentegen is Zoetermeer minder sterk vertegenwoordigd in de branches:

- Bouwnijverheid (-3,9%)
- Landbouw, bosbouw en visserij (-3,6%)
- Cultuur, sport en recreatie (-1,4%)
- Logies-, maaltijd- en drankverstrekking (-1,1%)

Over de jaren 2012-2018 is het aandeel bedrijfsvestigingen binnen Zoetermeer het sterkst gestegen/gedaald in de branches:

- Gezondheids- en welzijnszorg (+3,1%)
- Onderwijs (+1,7%)
- Bouwnijverheid (+1,1%)
- Groot-, en detailhandel; reparatie van auto's (-4,0%)
- Advisering, onderzoek, specialistische zakelijke dienstverlening (-1,1%)
- Verhuur van roerende goederen, overige zakelijke dienstverlening (-1,0%)

*Tabel 3.5 - Percentage vestigingen in Zoetermeer naar branche*

| Branche                               | Percentage vestigingen |               |               |               |               |               |               |               |
|---------------------------------------|------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                                       | Jaren                  | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Adv., onderz., special. zak. dienstv. |                        | 21,1%         | 21,2%         | 21,5%         | 21,1%         | 21,1%         | 20,6%         | 20,0%         |
| Bouwnijverheid                        |                        | 9,0%          | 8,9%          | 8,8%          | 8,9%          | 9,2%          | 9,5%          | 10,1%         |
| Cultuur, sport en recreatie           |                        | 4,1%          | 4,1%          | 4,1%          | 4,1%          | 4,1%          | 4,2%          | 4,3%          |
| Financiële instellingen               |                        | 1,8%          | 1,6%          | 1,6%          | 1,6%          | 1,5%          | 1,4%          | 1,2%          |
| Gezondheids- en welzijnszorg          |                        | 8,1%          | 8,6%          | 9,2%          | 9,7%          | 10,2%         | 11,0%         | 11,2%         |
| Groot- en detailh.; rep. van auto's   |                        | 20,9%         | 20,9%         | 19,5%         | 19,4%         | 18,0%         | 17,5%         | 16,9%         |
| Industrie                             |                        | 3,1%          | 3,1%          | 3,1%          | 3,0%          | 3,0%          | 2,8%          | 3,0%          |
| Informatie en communicatie            |                        | 7,5%          | 7,7%          | 7,7%          | 7,9%          | 8,4%          | 8,1%          | 7,9%          |
| Landbouw, bosbouw en visserij         |                        | 0,7%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,7%          | 0,7%          | 0,6%          | 0,8%          |
| Logies-, maaltijd- en drankverstr.    |                        | 3,2%          | 3,0%          | 3,0%          | 2,9%          | 2,8%          | 2,8%          | 2,8%          |
| Onderwijs                             |                        | 4,7%          | 4,9%          | 5,3%          | 5,6%          | 5,9%          | 6,2%          | 6,4%          |
| Openb. best., overheidsd., verz.      |                        | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          |
| Overige dienstverlening               |                        | 6,0%          | 5,9%          | 6,0%          | 6,0%          | 6,1%          | 6,1%          | 6,3%          |
| Prod. en handel in elektr./aardg.     |                        | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          |
| Verh. van en handel in onr. goed      |                        | 1,1%          | 1,1%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 0,9%          |
| Verh. roer. goed., zakel. dienstverl. |                        | 6,2%          | 5,7%          | 5,6%          | 5,5%          | 5,2%          | 5,1%          | 5,2%          |
| Vervoer en opslag                     |                        | 1,8%          | 1,9%          | 2,0%          | 2,0%          | 2,2%          | 2,5%          | 2,6%          |
| Winning van delfstoffen               |                        | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          |
| Win./distrib. van water               |                        | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| <b>Totaal</b>                         |                        | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Tabel 3.6 geeft de verdeling van het aantal bedrijfsvestigingen in Haaglanden (incl. Zoetermeer) weer per branche. Circa 50% van de bedrijfsvestigingen in Haaglanden in 2018 is vertegenwoordigd in de volgende drie branches:

- Advisering, onderzoek, specialistische zakelijke dienstverlening (**20,1%**)
- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's (**14,2%**)
- Bouwnijverheid (**13,7%**)

Ten opzichte van 2012 zijn de volgende branches in 2018 in heel Haaglanden het sterkst in aandeel gestegen/gedaald:

- Gezondheids- en welzijnszorg (**+2,3%**)
- Onderwijs (**+1,6%**)
- Bouwnijverheid (**+1,2%**)
- Groot-, en detailhandel; reparatie van auto's (**-3,6%**)
- Landbouw, bosbouw en visserij (**-1,3%**)

*Tabel 3.6 - Percentage vestigingen in Haaglanden naar branche*

| Percentage vestigingen<br>Branche     | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|---------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                                       | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Adv., onderz., special. zak. dienstv. | 19,5%         | 19,9%         | 20,3%         | 20,3%         | 20,5%         | 20,4%         | 20,1%         |
| Bouwnijverheid                        | 12,5%         | 12,5%         | 12,2%         | 12,2%         | 12,5%         | 12,8%         | 13,7%         |
| Cultuur, sport en recreatie           | 5,3%          | 5,4%          | 5,4%          | 5,5%          | 5,5%          | 5,6%          | 5,6%          |
| Extraterritoriale org. en lichamen    | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Financiële instellingen               | 1,4%          | 1,3%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,1%          | 1,0%          |
| Gezondheids- en welzijnszorg          | 6,9%          | 7,2%          | 7,7%          | 8,1%          | 8,6%          | 8,9%          | 9,2%          |
| Groot- en detailh.; rep. van auto's   | 17,8%         | 17,3%         | 16,8%         | 16,3%         | 15,6%         | 14,9%         | 14,2%         |
| Industrie                             | 2,5%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,6%          |
| Informatie en communicatie            | 5,5%          | 5,7%          | 5,9%          | 6,0%          | 6,1%          | 6,1%          | 6,0%          |
| Landbouw, bosbouw en visserij         | 5,4%          | 5,1%          | 4,8%          | 4,6%          | 4,4%          | 4,2%          | 4,1%          |
| Logies-, maaltijd- en drankverstr.    | 4,4%          | 4,2%          | 4,1%          | 4,0%          | 3,9%          | 3,8%          | 3,8%          |
| Onderwijs                             | 3,5%          | 3,8%          | 4,0%          | 4,3%          | 4,6%          | 4,9%          | 5,1%          |
| Openb. best., overheidsd., verz.      | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          |
| Overige dienstverlening               | 5,4%          | 5,3%          | 5,5%          | 5,5%          | 5,4%          | 5,4%          | 5,3%          |
| Prod. en handel in elektr./aardg.     | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          |
| Verh. van en handel in onr. goed      | 1,7%          | 1,7%          | 1,6%          | 1,6%          | 1,5%          | 1,5%          | 1,4%          |
| Verh. roer. goed., zakel. dienstverl. | 5,5%          | 5,6%          | 5,4%          | 5,3%          | 5,1%          | 5,1%          | 5,1%          |
| Vervoer en opslag                     | 1,7%          | 1,7%          | 1,8%          | 1,8%          | 1,9%          | 2,1%          | 2,2%          |
| Winning van delfstoffen               | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          |
| Win./distrib. van water               | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| <b>Totaal</b>                         | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*



Tabellen 3.7- en 3.8 geven het aantal vestigingen in Zoetermeer en Haaglanden weer, uitgesplitst naar type pand. Het percentage winkels is zowel in Zoetermeer als in Haaglanden gedaald.

*Tabel 3.7 - Percentage vestigingen in Zoetermeer naar type pand*

| Percentage vestigingen<br>Type pand | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                                     | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Bedrijfsverzamelgebouw              | 1,5%          | 1,3%          | 1,1%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,3%          | 1,4%          |
| Kantoor                             | 7,7%          | 7,6%          | 7,3%          | 6,7%          | 6,6%          | 6,5%          | 6,3%          |
| Maatschappelijk gebouw              | 2,2%          | 2,2%          | 2,1%          | 1,9%          | 1,8%          | 1,8%          | 1,8%          |
| Productieruimte                     | 1,3%          | 1,2%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          |
| Supermarkt (levensmiddelen)         | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          |
| Warenhuis                           | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Winkel                              | 6,1%          | 5,6%          | 5,3%          | 4,8%          | 4,5%          | 4,4%          | 4,3%          |
| Woonhuis                            | 3,0%          | 2,7%          | 2,4%          | 2,1%          | 2,0%          | 1,8%          | 1,7%          |
| Overig gebruik                      | 16,8%         | 15,8%         | 15,1%         | 14,5%         | 13,7%         | 13,0%         | 12,5%         |
| Onbekend                            | 60,9%         | 63,0%         | 65,1%         | 67,2%         | 68,8%         | 69,9%         | 70,8%         |
| <b>Totaal</b>                       | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

*Tabel 3.8 - Percentage vestigingen in Haaglanden naar type pand*

| Percentage vestigingen<br>Type pand | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                                     | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Bedrijfsverzamelgebouw              | 1,7%          | 1,6%          | 1,6%          | 1,5%          | 1,4%          | 1,4%          | 1,4%          |
| Kantoor                             | 6,8%          | 6,6%          | 6,3%          | 6,0%          | 5,7%          | 5,4%          | 5,1%          |
| Maatschappelijk gebouw              | 2,6%          | 2,5%          | 2,3%          | 2,3%          | 2,1%          | 2,1%          | 2,0%          |
| Productieruimte                     | 1,5%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,1%          | 1,0%          |
| Supermarkt (levensmiddelen)         | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| Warenhuis                           | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          |
| Winkel                              | 7,5%          | 7,1%          | 6,7%          | 6,4%          | 5,9%          | 5,7%          | 5,4%          |
| Woonhuis                            | 1,7%          | 1,5%          | 1,5%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,1%          |
| Overig gebruik                      | 19,7%         | 18,6%         | 17,7%         | 16,8%         | 15,9%         | 15,1%         | 14,3%         |
| Onbekend                            | 58,2%         | 60,4%         | 62,3%         | 64,3%         | 66,3%         | 67,8%         | 69,6%         |
| <b>Totaal</b>                       | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

In tabel 3.9 staat het aantal bedrijfsvestigingen per buurt weergegeven. Ongeveer 20% van de bedrijfsvestigingen is gevestigd in wijk Centrum, bestaande uit Dorp, Stadscentrum, Palenstein en Driemanspolder. De sterkste stijging in bedrijfsvestigingen, zowel in aantal als procentueel, vond van 2012-2018 plaats in Oosterheem n-o (+428 en 58,7%). Alleen in de buurt Van Tuyllpark is het aantal bedrijfsvestigingen in 2018 minder dan in 2012 (-4).

*Tabel 3.9 - Aantal bedrijfsvestigingen per buurt in Zoetermeer*

| Aantal<br>Buurt   | Jaren        |              |              |              |              |              |              |
|-------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
|                   | 2012         | 2013         | 2014         | 2015         | 2016         | 2017         | 2018         |
| Dorp              | 425          | 450          | 463          | 502          | 531          | 534          | 538          |
| Stadscentrum      | 393          | 415          | 409          | 412          | 441          | 459          | 466          |
| Palenstein        | 223          | 215          | 242          | 262          | 282          | 272          | 275          |
| Driemanspolder    | 313          | 334          | 345          | 376          | 426          | 439          | 451          |
| Meerzicht-west    | 338          | 371          | 384          | 437          | 460          | 480          | 476          |
| Meerzicht-oost    | 201          | 212          | 228          | 242          | 265          | 304          | 305          |
| Buytenwegh        | 378          | 389          | 400          | 441          | 474          | 514          | 522          |
| De Leyens         | 507          | 521          | 545          | 565          | 604          | 594          | 592          |
| Seghwaert-z-w     | 351          | 350          | 376          | 390          | 420          | 430          | 450          |
| Seghwaert-n-o     | 362          | 391          | 424          | 482          | 498          | 512          | 509          |
| Noordhove-west    | 183          | 186          | 199          | 216          | 225          | 219          | 217          |
| Noordhove-oost    | 239          | 255          | 277          | 287          | 291          | 307          | 313          |
| Rokkeveen-west    | 504          | 520          | 557          | 602          | 663          | 682          | 668          |
| Rokkeveen-oost    | 548          | 579          | 615          | 660          | 703          | 705          | 711          |
| Oosterheem-z-w    | 149          | 164          | 181          | 198          | 210          | 209          | 213          |
| Oosterheem-n-o    | 729          | 818          | 912          | 1.001        | 1.074        | 1.109        | 1.157        |
| Rokkehage c.a.    | 148          | 146          | 149          | 163          | 164          | 167          | 177          |
| Lansinghage c.a.  | 438          | 451          | 459          | 477          | 484          | 484          | 491          |
| Zoeterhage c.a.   | 181          | 180          | 182          | 192          | 192          | 191          | 196          |
| Hoornerhage c.a.  | 97           | 99           | 109          | 112          | 115          | 121          | 113          |
| Westerpark c.a.   | 9            | 10           | 10           | 12           | 13           | 13           | 12           |
| Buitengebied-west | 33           | 34           | 35           | 37           | 40           | 43           | 42           |
| Meerpolder        | 15           | 16           | 18           | 19           | 20           | 19           | 19           |
| Scheidingszone    | 4            | 4            | 4            | 6            | 6            | 6            | 5            |
| Van Tuyllpark     | 18           | 15           | 16           | 17           | 16           | 16           | 14           |
| <b>Eindtotaal</b> | <b>6.786</b> | <b>7.125</b> | <b>7.539</b> | <b>8.108</b> | <b>8.617</b> | <b>8.829</b> | <b>8.932</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 3.10 geeft het percentage bedrijfsvestigingen per buurt weer. De kleurenintensiteit indiceert de hoogte per aandeel. Het aandeel bedrijfsvestigingen is in Oosterheem-n-o door de jaren het sterkst toegenomen met 10,7% in 2012 tot 13,0% in 2018. In Lansinghage c.a. is het percentage bedrijfsvestigingen het meest afgenomen in de periode 2012-2018, namelijk van 6,5 % tot 5,5%.

*Tabel 3.10 - Percentage bedrijfsvestigingen per buurt in Zoetermeer*

| Aantal<br>Buurt   | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                   | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Dorp              | 6,3%          | 6,3%          | 6,1%          | 6,2%          | 6,2%          | 6,0%          | 6,0%          |
| Stadscentrum      | 5,8%          | 5,8%          | 5,4%          | 5,1%          | 5,1%          | 5,2%          | 5,2%          |
| Palenstein        | 3,3%          | 3,0%          | 3,2%          | 3,2%          | 3,3%          | 3,1%          | 3,1%          |
| Driemanspolder    | 4,6%          | 4,7%          | 4,6%          | 4,6%          | 4,9%          | 5,0%          | 5,0%          |
| Meerzicht-west    | 5,0%          | 5,2%          | 5,1%          | 5,4%          | 5,3%          | 5,4%          | 5,3%          |
| Meerzicht-oost    | 3,0%          | 3,0%          | 3,0%          | 3,0%          | 3,1%          | 3,4%          | 3,4%          |
| Buytenwegh        | 5,6%          | 5,5%          | 5,3%          | 5,4%          | 5,5%          | 5,8%          | 5,8%          |
| De Leyens         | 7,5%          | 7,3%          | 7,2%          | 7,0%          | 7,0%          | 6,7%          | 6,6%          |
| Seghwaert-z-w     | 5,2%          | 4,9%          | 5,0%          | 4,8%          | 4,9%          | 4,9%          | 5,0%          |
| Seghwaert-n-o     | 5,3%          | 5,5%          | 5,6%          | 5,9%          | 5,8%          | 5,8%          | 5,7%          |
| Noordhove-west    | 2,7%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,7%          | 2,6%          | 2,5%          | 2,4%          |
| Noordhove-oost    | 3,5%          | 3,6%          | 3,7%          | 3,5%          | 3,4%          | 3,5%          | 3,5%          |
| Rokkeveen-west    | 7,4%          | 7,3%          | 7,4%          | 7,4%          | 7,7%          | 7,7%          | 7,5%          |
| Rokkeveen-oost    | 8,1%          | 8,1%          | 8,2%          | 8,1%          | 8,2%          | 8,0%          | 8,0%          |
| Oosterheem-z-w    | 2,2%          | 2,3%          | 2,4%          | 2,4%          | 2,4%          | 2,4%          | 2,4%          |
| Oosterheem-n-o    | 10,7%         | 11,5%         | 12,1%         | 12,3%         | 12,5%         | 12,6%         | 13,0%         |
| Rokkehage c.a.    | 2,2%          | 2,0%          | 2,0%          | 2,0%          | 1,9%          | 1,9%          | 2,0%          |
| Lansinghage c.a.  | 6,5%          | 6,3%          | 6,1%          | 5,9%          | 5,6%          | 5,5%          | 5,5%          |
| Zoeterhage c.a.   | 2,7%          | 2,5%          | 2,4%          | 2,4%          | 2,2%          | 2,2%          | 2,2%          |
| Hoornerhage c.a.  | 1,4%          | 1,4%          | 1,4%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,4%          | 1,3%          |
| Westerparl c.a.   | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,2%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Buitengebied-west | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          |
| Meerpolder        | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| Scheidingszone    | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Van Tuylpark      | 0,3%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| <b>Eindtotaal</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

### 3.4 Groei top 25 sectoren vestigingen

In dit deelhoofdstuk wordt dieper ingegaan op de 25 grootste sectoren in Zoetermeer en Haaglanden. De sectoren zijn hiervoor in dit hoofdstuk geselecteerd aan de hand van het totale aantal banen in 2018. In tabel 3.12 (op de volgende pagina) staat de top 25 sectoren voor Zoetermeer afgezet tegen het totale aantal bedrijfsvestigingen binnen Haaglanden.

Tabel 3.11 - Aantal/aandeel bedrijfsvestigingen in 25 grootste sectoren in Zoetermeer

| Sectoren  | Jaren        |               |              |               |              |               |
|---|--------------|---------------|--------------|---------------|--------------|---------------|
|   | 2016         |               | 2017         |               | 2018         |               |
|   | Aantal       | Aandeel       | Aantal       | Aandeel       | Aantal       | Aandeel       |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                | 884          | 10,3%         | 897          | 10,2%         | 889          | 10,0%         |
| Holdings (geen financiële), interne concernd.     | 701          | 8,1%          | 696          | 7,9%          | 690          | 7,7%          |
| Onderwijs   | 511          | 5,9%          | 548          | 6,2%          | 570          | 6,4%          |
| Gezondheidszorg                                   | 531          | 6,2%          | 583          | 6,6%          | 563          | 6,3%          |
| Dienstverl. activ. op het geb. informatietechn.   | 558          | 6,5%          | 558          | 6,3%          | 548          | 6,1%          |
| Wellness en overige dienstv.; uitv.               | 446          | 5,2%          | 459          | 5,2%          | 484          | 5,4%          |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)      | 506          | 5,9%          | 491          | 5,6%          | 468          | 5,2%          |
| Algemene burg. en utiliteitsb., projectontw.      | 398          | 4,6%          | 424          | 4,8%          | 443          | 5,0%          |
| Gespec. werkzaamheden in de bouw                  | 347          | 4,0%          | 365          | 4,1%          | 399          | 4,5%          |
| Maatschap. dienstv. zonder overn.                 | 331          | 3,8%          | 362          | 4,1%          | 396          | 4,4%          |
| Indus. ontwerp en vormg., foto, vert. en consult. | 349          | 4,1%          | 359          | 4,1%          | 345          | 3,9%          |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel. adv.         | 335          | 3,9%          | 343          | 3,9%          | 334          | 3,7%          |
| Eet- en drinkgelegenheden                         | 229          | 2,7%          | 238          | 2,7%          | 247          | 2,8%          |
| Architecten, ingenieurs en techn. ontw. en adv.   | 225          | 2,6%          | 218          | 2,5%          | 224          | 2,5%          |
| Handel in en rep. auto's, motorfietsen, aanh.     | 158          | 1,8%          | 155          | 1,8%          | 155          | 1,7%          |
| Vervoer over land                                 | 116          | 1,3%          | 135          | 1,5%          | 142          | 1,6%          |
| Arbeidsbemid., uitzendb. en personeelsb..         | 120          | 1,4%          | 115          | 1,3%          | 117          | 1,3%          |
| Sport en recreatie                                | 105          | 1,2%          | 103          | 1,2%          | 103          | 1,2%          |
| Overige zakelijke dienstverlening                 | 94           | 1,1%          | 97           | 1,1%          | 98           | 1,1%          |
| Levensbeschouwelijke en politieke org.            | 46           | 0,5%          | 45           | 0,5%          | 41           | 0,5%          |
| Verpleging, verz. en beg. met overn.              | 21           | 0,2%          | 25           | 0,3%          | 38           | 0,4%          |
| Openbaar bestuur, overheidsd., soc. verz.         | 34           | 0,4%          | 33           | 0,4%          | 33           | 0,4%          |
| Vervaardiging van voedingsmiddelen                | 25           | 0,3%          | 25           | 0,3%          | 31           | 0,3%          |
| Reparatie en instal. van machines en apparaten    | 23           | 0,3%          | 23           | 0,3%          | 28           | 0,3%          |
| Verzekeringswezen en pensioenfondsen              | 8            | 0,1%          | 8            | 0,1%          | 8            | 0,1%          |
| <b>Eindtotaal</b>                                 | <b>7.101</b> | <b>100,0%</b> | <b>7.305</b> | <b>100,0%</b> | <b>7.394</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenhedsregister Haaglanden.

In tegenstelling tot tabel 3.11 (op de vorige pagina), waarin het aandeel van de 25 grootste binnen Zoetermeer is behandeld, behandelt onderstaande tabel het aandeel van deze sectoren in Zoetermeer binnen Haaglanden. Zodoende wordt duidelijk hoe deze 25 grootste sectoren in Haaglanden ontwikkelen. Het aandeel van het aantal bedrijfsvestigingen in deze 25 grootste sectoren is het sterkst toegenomen in de sectoren:

- Onderwijs
- Gezondheidszorg
- Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting
- Industrieel ontwerp en vormgeving fotografie, vertaling en ov. consultancy

*Tabel 3.12 - Ontwikkeling aandeel 25 grootste sectoren in Zoetermeer binnen Haaglanden*

| Aandeel<br>Sectoren                               | Jaren        |              |              |              |              |              |              |
|---|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
|   | 2012         | 2013         | 2014         | 2015         | 2016         | 2017         | 2018         |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                | 1,03%        | 1,06%        | 0,98%        | 0,99%        | 0,95%        | 0,93%        | 0,88%        |
| Holdings (geen financiële), interne concernd.     | 0,73%        | 0,74%        | 0,76%        | 0,75%        | 0,75%        | 0,72%        | 0,68%        |
| Onderwijs   | 0,41%        | 0,44%        | 0,47%        | 0,51%        | 0,55%        | 0,57%        | 0,56%        |
| Gezondheidszorg                                   | 0,42%        | 0,45%        | 0,50%        | 0,53%        | 0,57%        | 0,60%        | 0,56%        |
| Dienstverl. activ. op het geb. informatietechn.   | 0,51%        | 0,53%        | 0,53%        | 0,56%        | 0,60%        | 0,58%        | 0,54%        |
| Wellness en overige dienstv.; uitv.               | 0,42%        | 0,43%        | 0,45%        | 0,45%        | 0,48%        | 0,48%        | 0,48%        |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)      | 0,63%        | 0,62%        | 0,59%        | 0,59%        | 0,54%        | 0,51%        | 0,46%        |
| Algemene burg. en utiliteitsb., projectontw.      | 0,38%        | 0,38%        | 0,40%        | 0,40%        | 0,43%        | 0,44%        | 0,44%        |
| Gespec. werkzaamheden in de bouw                  | 0,37%        | 0,36%        | 0,35%        | 0,36%        | 0,37%        | 0,38%        | 0,40%        |
| Maatschap. dienstv. zonder overn.                 | 0,26%        | 0,28%        | 0,30%        | 0,33%        | 0,35%        | 0,38%        | 0,39%        |
| Indus. ontwerp en vormg., foto, vert. en consult. | 0,21%        | 0,25%        | 0,29%        | 0,33%        | 0,37%        | 0,37%        | 0,34%        |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel. adv.         | 0,38%        | 0,38%        | 0,38%        | 0,37%        | 0,36%        | 0,36%        | 0,33%        |
| Eet- en drinkgelegenheden                         | 0,26%        | 0,25%        | 0,25%        | 0,25%        | 0,24%        | 0,25%        | 0,24%        |
| Architecten, ingenieurs en techn. ontw. en adv.   | 0,25%        | 0,24%        | 0,24%        | 0,23%        | 0,24%        | 0,23%        | 0,22%        |
| Handel in en rep. auto's, motorfietsen, aanh.     | 0,16%        | 0,17%        | 0,17%        | 0,18%        | 0,17%        | 0,16%        | 0,15%        |
| Vervoer over land                                 | 0,11%        | 0,11%        | 0,11%        | 0,12%        | 0,12%        | 0,14%        | 0,14%        |
| Arbeidsbemid., uitzendb. en personeelsb..         | 0,16%        | 0,14%        | 0,13%        | 0,13%        | 0,13%        | 0,12%        | 0,12%        |
| Sport en recreatie                                | 0,10%        | 0,09%        | 0,10%        | 0,11%        | 0,11%        | 0,11%        | 0,10%        |
| Overige zakelijke dienstverlening                 | 0,07%        | 0,09%        | 0,10%        | 0,10%        | 0,10%        | 0,10%        | 0,10%        |
| Levensbeschouwelijke en politieke org.            | 0,07%        | 0,06%        | 0,06%        | 0,05%        | 0,05%        | 0,05%        | 0,04%        |
| Verpleging, verz. en beg. met overn.              | 0,03%        | 0,02%        | 0,03%        | 0,02%        | 0,02%        | 0,03%        | 0,04%        |
| Openbaar bestuur, overheidsd., soc. verz.         | 0,05%        | 0,05%        | 0,05%        | 0,04%        | 0,04%        | 0,03%        | 0,03%        |
| Vervaardiging van voedingsmiddelen                | 0,02%        | 0,03%        | 0,03%        | 0,03%        | 0,03%        | 0,03%        | 0,03%        |
| Reparatie en instal. van machines en apparaten    | 0,02%        | 0,02%        | 0,02%        | 0,02%        | 0,02%        | 0,02%        | 0,03%        |
| Verzekeringswezen en pensioenfondsen              | 0,01%        | 0,01%        | 0,01%        | 0,01%        | 0,01%        | 0,01%        | 0,01%        |
| <b>Eindtotaal</b>                                 | <b>7,04%</b> | <b>7,20%</b> | <b>7,28%</b> | <b>7,44%</b> | <b>7,60%</b> | <b>7,57%</b> | <b>7,32%</b> |

Bron: Werkgelegenhedsregister Haaglanden.

Om de groei binnen de 25 grootste sectoren in kaart te brengen, staat in tabel 3.13 per sector het verschil in aantal bedrijfsvestigingen ten opzichte van het voorgaande jaar weergegeven. De kleuren indiceren daarbij of er sprake is geweest van een toename of een afname. De sectoren die ieder jaar een groei hebben geboekt zijn:

- Wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche
- Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw
- Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting
- Vervoer over land
- Overige zakelijke dienstverlening

Vanaf het jaar 2012 is het totaal van de 25 grootste sectoren ieder jaar toegenomen.

*Tabel 3.13 - Ontwikkeling bedrijfsvestigingen 25 grootste sectoren Zoetermeer*

| Groeipercentage<br>Sectoren                       | Jaren |             |             |             |             |             |             |
|---|-------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
|   | 2012  | 2013        | 2014        | 2015        | 2016        | 2017        | 2018        |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                | -     | 6,2%        | -2,5%       | 6,9%        | -0,3%       | 1,5%        | -0,9%       |
| Holdings (geen financiële), interne concernd.     | -     | 5,6%        | 6,3%        | 5,0%        | 4,6%        | -0,7%       | -0,9%       |
| Onderwijs   | -     | 9,7%        | 12,5%       | 14,6%       | 12,6%       | 7,2%        | 4,0%        |
| Gezondheidszorg                                   | -     | 12,3%       | 15,0%       | 13,1%       | 11,6%       | 9,8%        | -3,4%       |
| Dienstverl. activ. op het geb. informatietechn.   | -     | 7,8%        | 5,2%        | 11,8%       | 11,4%       | 0,0%        | -1,8%       |
| Wellness en overige dienstv.; uitv.               | -     | 6,2%        | 10,4%       | 6,3%        | 10,1%       | 2,9%        | 5,4%        |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)      | -     | 1,6%        | 0,0%        | 4,2%        | -3,3%       | -3,0%       | -4,7%       |
| Algemene burg. en utiliteitsb., projectontw.      | -     | 4,7%        | 8,4%        | 6,5%        | 11,2%       | 6,5%        | 4,5%        |
| Gespec. werkzaamheden in de bouw                  | -     | 2,8%        | 0,3%        | 8,8%        | 8,4%        | 5,2%        | 9,3%        |
| Maatschap. dienstv. zonder overn.                 | -     | 10,8%       | 11,1%       | 16,8%       | 13,4%       | 9,4%        | 9,4%        |
| Indus. ontwerp en vormg., foto, vert. en consult. | -     | 22,3%       | 20,2%       | 20,5%       | 18,7%       | 2,9%        | -3,9%       |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel. adv.         | -     | 4,1%        | 4,9%        | 1,6%        | 2,4%        | 2,4%        | -2,6%       |
| Eet- en drinkgelegenheden                         | -     | -1,5%       | 5,5%        | 4,3%        | 4,1%        | 3,9%        | 3,8%        |
| Architecten, ingenieurs en techn. ontw. en adv.   | -     | -1,5%       | 5,7%        | 0,5%        | 10,3%       | -3,1%       | 2,8%        |
| Handel in en rep. auto's, motorfietsen, aanh.     | -     | 7,2%        | 4,5%        | 13,6%       | -0,6%       | -1,9%       | 0,0%        |
| Vervoer over land                                 | -     | 3,6%        | 9,3%        | 10,6%       | 11,5%       | 16,4%       | 5,2%        |
| Arbeidsbemid., uitzendb. en personeelsb..         | -     | -9,5%       | -3,5%       | 2,7%        | 6,2%        | -4,2%       | 1,7%        |
| Sport en recreatie                                | -     | 0,0%        | 12,0%       | 14,3%       | 9,4%        | -1,9%       | 0,0%        |
| Overige zakelijke dienstverlening                 | -     | 27,3%       | 20,0%       | 2,4%        | 9,3%        | 3,2%        | 1,0%        |
| Levensbeschouwelijke en politieke org.            | -     | -3,9%       | -2,0%       | -2,1%       | -2,1%       | -2,2%       | -8,9%       |
| Verpleging, verz. en beg. met overn.              | -     | 0,0%        | 10,0%       | -9,1%       | 5,0%        | 19,0%       | 52,0%       |
| Openbaar bestuur, overheidsd., soc. verz.         | -     | 5,6%        | 5,3%        | -12,5%      | -2,9%       | -2,9%       | 0,0%        |
| Vervaardiging van voedingsmiddelen                | -     | 40,0%       | 19,0%       | 4,0%        | -3,8%       | 0,0%        | 24,0%       |
| Reparatie en instal. van machines en apparaten    | -     | 7,7%        | 14,3%       | 18,8%       | 21,1%       | 0,0%        | 21,7%       |
| Verzekeringswezen en pensioenfondsen              | -     | 40,0%       | 0,0%        | 0,0%        | 0,0%        | 14,3%       | 0,0%        |
| <b>Eindtotaal</b>                                 | -     | <b>5,9%</b> | <b>0,7%</b> | <b>6,0%</b> | <b>0,4%</b> | <b>8,1%</b> | <b>0,4%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

## 4. Arbeidsmarkt

### 4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de arbeidsmarkt omschreven. Eerst wordt de ontwikkeling van het aantal banen in kaart gebracht en daarna wordt het thema werkloosheid behandeld. Een baan wordt hier gedefinieerd als een arbeidsovereenkomst van minimaal één uur per week. Evenals bij het aantal bedrijfsvestigingen wordt het aantal banen ieder jaar gereviseerd. Hierdoor kunnen per publicatiejaar enige verschillen ontstaan.

### 4.2 Ontwikkeling banen

Tabel 4.1 geeft inzicht in de jaarlijkse stand van het aantal banen in Zoetermeer. In de jaren 2009-2013 is er sprake geweest van een jaarlijkse afname in het aantal banen, maar sinds het jaar 2014 is er weer sprake van een banengroei. In 2018 is het aantal banen echter weer afgenomen met 1.188, een daling van 2,3%.

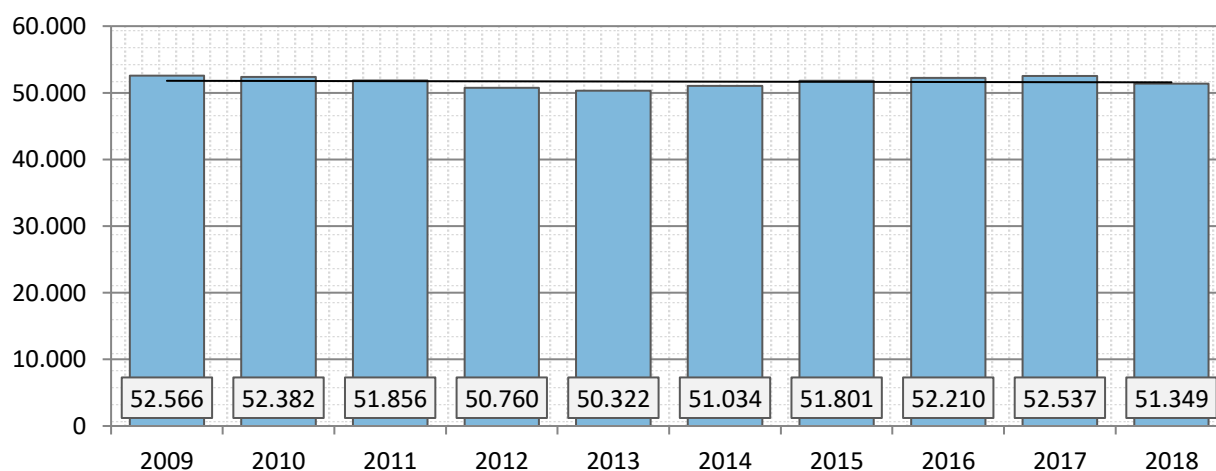
Tabel 4.1 - Aantal banen in Zoetermeer per jaar

| Jaren | Aantal | Vershil | Groei (%) |
|-------|--------|---------|-----------|
| 2009  | 52.566 | -       | -         |
| 2010  | 52.382 | -184    | -0,4%     |
| 2011  | 51.856 | -526    | -1,0%     |
| 2012  | 50.760 | -1.096  | -2,1%     |
| 2013  | 50.322 | -438    | -0,9%     |
| 2014  | 51.034 | 712     | 1,4%      |
| 2015  | 51.801 | 767     | 1,5%      |
| 2016  | 52.210 | 409     | 0,8%      |
| 2017  | 52.537 | 327     | 0,6%      |
| 2018  | 51.349 | -1.188  | -2,3%     |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Aanvullend op tabel 4.1 is in figuur 4.1 de jaarlijkse stand van het aantal banen weergegeven.

Figuur 4.1- Aantal banen in Zoetermeer per jaar



Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 4.2 laat de jaarlijkse ontwikkeling van het aantal banen in Haaglanden zien. In Zoetermeer neemt het aantal banen sterker toe dan in de rest van de regio. Dit is te zien aan de verdeling (%) van het aantal banen in de regio. Het aandeel banen in de gemeente Zoetermeer is in 2018 gedaald naar 51.349, een daling van 2,3%. Ook in de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Rijswijk is het aantal banen afgenomen.

*Tabel 4.2 - Aantal banen in Haaglanden per gemeente en per jaar*

| Jaren                 | Aantal         | Aandeel       | Vershil     |
|-----------------------|----------------|---------------|-------------|
| <b>2009</b>           | <b>540.863</b> |               | -           |
| <b>2010</b>           | <b>535.256</b> |               | <b>2,8%</b> |
| <b>2011</b>           | <b>531.701</b> |               | <b>0,7%</b> |
| <b>2012</b>           | <b>525.328</b> |               | <b>2,2%</b> |
| <b>2013</b>           | <b>519.813</b> |               | <b>3,6%</b> |
| <b>2014</b>           | <b>517.838</b> |               | <b>4,7%</b> |
| <b>2015</b>           | <b>524.951</b> |               | <b>5,8%</b> |
| <b>2016</b>           | <b>530.962</b> | <b>100,0%</b> | <b>4,7%</b> |
| Delft                 | 53.192         | 10,0%         | -           |
| Leidschendam-Voorburg | 22.336         | 4,2%          | -           |
| Midden-Delfland       | 7.180          | 1,4%          | -           |
| Pijnacker-Nootdorp    | 15.959         | 3,0%          | -           |
| Rijswijk              | 33.613         | 6,3%          | -           |
| 's-Gravenhage         | 274.742        | 51,7%         | -           |
| Wassenaar             | 10.076         | 1,9%          | -           |
| Westland              | 61.654         | 11,6%         | -           |
| Zoetermeer            | 52.210         | 9,8%          | -           |
| <b>2017</b>           | <b>530.242</b> | <b>100,0%</b> | <b>3,2%</b> |
| Delft                 | 53.130         | 10,0%         | -0,1%       |
| Leidschendam-Voorburg | 21.759         | 4,1%          | -2,6%       |
| Midden-Delfland       | 7.043          | 1,3%          | -1,9%       |
| Pijnacker-Nootdorp    | 15.949         | 3,0%          | -0,1%       |
| Rijswijk              | 32.867         | 6,2%          | -2,2%       |
| 's-Gravenhage         | 275.504        | 52,0%         | 0,3%        |
| Wassenaar             | 10.009         | 1,9%          | -0,7%       |
| Westland              | 61.444         | 11,6%         | -0,3%       |
| Zoetermeer            | 52.537         | 9,9%          | 0,6%        |
| <b>2018</b>           | <b>535.459</b> | <b>100,0%</b> | <b>4,7%</b> |
| Delft                 | 54.590         | 10,2%         | 2,7%        |
| Leidschendam-Voorburg | 21.469         | 4,0%          | -1,3%       |
| Midden-Delfland       | 7.226          | 1,3%          | 2,6%        |
| Pijnacker-Nootdorp    | 16.100         | 3,0%          | 0,9%        |
| Rijswijk              | 32.422         | 6,1%          | -1,4%       |
| 's-Gravenhage         | 279.834        | 52,3%         | 1,6%        |
| Wassenaar             | 10.152         | 1,9%          | 1,4%        |
| Westland              | 62.317         | 11,6%         | 1,4%        |
| Zoetermeer            | 51.349         | 9,6%          | -2,3%       |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.



Tabel 4.3 geeft de verdeling van het aantal fulltimers en parttimers naar geslacht in Zoetermeer. Ook is het aantal fulltime en parttime uitzendkrachten naar geslacht weergegeven. Deze categorieën samen vormen het totaal aantal werkzame personen per jaar. De percentages verschillen weinig per jaar (max. 1,4%). Ongeveer 86% van de werkzame personen werkt fulltime niet zijnde een uitzendkracht en ongeveer 3% van het totaal aantal werkzame personen is een uitzendkracht. Dit percentage is vanaf 2016 wel toegenomen, maar in 2018 is deze weer afgenomen in Zoetermeer. De cijfers van Haaglanden (Tabel 4.4) zijn vergelijkbaar met die van Zoetermeer.

*Tabel 4.3 - Verdeling (%) werkzame personen parttime, fulltime en uitzendkrachten naar geslacht in Zoetermeer\**

| % Klasse                      | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                               | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| <b>Fulltime</b>               | <b>86,8%</b>  | <b>86,1%</b>  | <b>86,1%</b>  | <b>85,9%</b>  | <b>85,7%</b>  | <b>85,2%</b>  | <b>85,2%</b>  |
| Man                           | 49,0%         | 48,9%         | 49,4%         | 49,7%         | 49,4%         | 49,1%         | 49,5%         |
| Vrouw                         | 37,7%         | 37,2%         | 36,7%         | 36,2%         | 36,3%         | 36,1%         | 35,7%         |
| <b>Parttime</b>               | <b>10,6%</b>  | <b>11,2%</b>  | <b>11,1%</b>  | <b>11,2%</b>  | <b>10,8%</b>  | <b>11,3%</b>  | <b>11,3%</b>  |
| Man                           | 4,5%          | 4,6%          | 4,7%          | 4,9%          | 4,8%          | 5,2%          | 5,0%          |
| Vrouw                         | 6,2%          | 6,6%          | 6,4%          | 6,3%          | 6,0%          | 6,1%          | 6,3%          |
| <b>Uitzendkracht Fulltime</b> | <b>2,5%</b>   | <b>2,6%</b>   | <b>2,8%</b>   | <b>2,9%</b>   | <b>3,5%</b>   | <b>3,5%</b>   | <b>3,3%</b>   |
| Man                           | 1,8%          | 1,8%          | 1,8%          | 1,9%          | 2,3%          | 2,2%          | 2,1%          |
| Vrouw                         | 0,7%          | 0,9%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,2%          | 1,3%          | 1,2%          |
| <b>Uitzendkracht Parttime</b> | <b>0,1%</b>   | <b>0,1%</b>   | <b>0,1%</b>   | <b>0,1%</b>   | <b>0,1%</b>   | <b>0,1%</b>   | <b>0,1%</b>   |
| Man                           | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Vrouw                         | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| <b>Eindtotaal</b>             | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Fulltimers zijn alle werkzame personen die 12 uur of meer per week op of vanuit de vestiging werkzaam zijn. Parttimers zijn dus minder dan 12 uur per week werkzaam.

*Tabel 4.4 - Verdeling (%) werkzame personen parttime, fulltime en uitzendkrachten naar geslacht in Haaglanden\**

| % Klasse                      | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                               | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| <b>Fulltime</b>               | <b>86,6%</b>  | <b>86,2%</b>  | <b>86,0%</b>  | <b>85,7%</b>  | <b>85,6%</b>  | <b>85,5%</b>  | <b>85,3%</b>  |
| Man                           | 49,2%         | 48,9%         | 49,0%         | 48,9%         | 48,9%         | 48,9%         | 48,6%         |
| Vrouw                         | 37,4%         | 37,3%         | 36,9%         | 36,7%         | 36,7%         | 36,6%         | 36,7%         |
| <b>Parttime</b>               | <b>10,3%</b>  | <b>10,5%</b>  | <b>10,7%</b>  | <b>10,9%</b>  | <b>10,8%</b>  | <b>11,0%</b>  | <b>11,2%</b>  |
| Man                           | 4,6%          | 4,6%          | 4,8%          | 4,8%          | 4,8%          | 5,0%          | 5,0%          |
| Vrouw                         | 5,7%          | 5,9%          | 5,9%          | 6,1%          | 6,0%          | 6,0%          | 6,2%          |
| <b>Uitzendkracht Fulltime</b> | <b>2,7%</b>   | <b>2,8%</b>   | <b>2,9%</b>   | <b>3,0%</b>   | <b>3,1%</b>   | <b>3,1%</b>   | <b>3,1%</b>   |
| Man                           | 1,7%          | 1,7%          | 1,8%          | 1,8%          | 1,9%          | 1,8%          | 1,8%          |
| Vrouw                         | 1,0%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,2%          | 1,3%          | 1,3%          | 1,3%          |
| <b>Uitzendkracht Parttime</b> | <b>0,4%</b>   | <b>0,5%</b>   | <b>0,4%</b>   | <b>0,4%</b>   | <b>0,4%</b>   | <b>0,4%</b>   | <b>0,4%</b>   |
| Man                           | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| Vrouw                         | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| <b>Eindtotaal</b>             | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Fulltimers zijn alle werkzame personen die 12 uur of meer per week op of vanuit de vestiging werkzaam zijn. Parttimers zijn dus minder dan 12 uur per week werkzaam.

Tabel 4.5 geeft het aantal banen in Zoetermeer weer naar klasse van het aantal werkzame personen. In 2018 betrof 1,6% van de bedrijven in Zoetermeer een bedrijf bestaande uit 51 of meer werkzame personen. In heel Haaglanden bedroeg dit percentage in 2018 1,3%.

*Tabel 4.5 - Verdeling (%) vestigingen in Zoetermeer naar klasse aantal werknemers*

| % Klasse                      | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                               | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| 1 t/m 5 werkzame personen     | 82,8%         | 83,7%         | 84,5%         | 85,8%         | 86,6%         | 87,1%         | 87,3%         |
| 6 t/m 10 werkzame personen    | 7,2%          | 6,7%          | 6,6%          | 5,9%          | 5,6%          | 5,5%          | 5,4%          |
| 11 t/m 15 werkzame personen   | 3,0%          | 2,9%          | 2,7%          | 2,5%          | 2,4%          | 2,1%          | 2,2%          |
| 16 t/m 20 werkzame personen   | 1,7%          | 1,6%          | 1,5%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,1%          |
| 21 t/m 30 werkzame personen   | 1,7%          | 1,5%          | 1,4%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,3%          | 1,3%          |
| 31 t/m 50 werkzame personen   | 1,4%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,1%          |
| 51 t/m 100 werkzame personen  | 1,1%          | 1,0%          | 0,9%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,7%          | 0,8%          |
| 101 t/m 250 werkzame personen | 0,8%          | 0,8%          | 0,7%          | 0,6%          | 0,6%          | 0,6%          | 0,5%          |
| 251 t/m 500 werkzame personen | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| 501 en meer werkzame personen | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| <b>Eindtotaal</b>             | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

*Tabel 4.6 - Verdeling (%) vestigingen in Haaglanden naar klasse aantal werknemers*

| % Klasse                      | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                               | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| 1 t/m 5 werkzame personen     | 85,2%         | 86,1%         | 86,8%         | 87,6%         | 88,0%         | 88,6%         | 89,1%         |
| 6 t/m 10 werkzame personen    | 6,6%          | 6,2%          | 5,9%          | 5,5%          | 5,4%          | 5,0%          | 4,8%          |
| 11 t/m 15 werkzame personen   | 2,5%          | 2,3%          | 2,2%          | 2,1%          | 2,0%          | 1,9%          | 1,8%          |
| 16 t/m 20 werkzame personen   | 1,4%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,0%          |
| 21 t/m 30 werkzame personen   | 1,5%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,2%          | 1,2%          | 1,1%          | 1,1%          |
| 31 t/m 50 werkzame personen   | 1,1%          | 1,1%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 0,9%          | 0,9%          |
| 51 t/m 100 werkzame personen  | 0,8%          | 0,8%          | 0,7%          | 0,7%          | 0,6%          | 0,6%          | 0,6%          |
| 101 t/m 250 werkzame personen | 0,7%          | 0,6%          | 0,6%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          |
| 251 t/m 500 werkzame personen | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| 501 en meer werkzame personen | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| <b>Eindtotaal</b>             | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

De volgende tabel geeft het aantal banen in Zoetermeer voor de jaren 2012-2018 opgesplitst weer naar branche. De kleurintensiteit indiceert daarbij de omvang van de branches. Hierbij geldt dat des te donkerder de kleur is, des te groter de branche is in aantal banen. De grootste branche is de branche groot- en detailhandel; reparatie van auto's. Onder deze branche vallen onder andere groothandelaren, detailhandelaren, markthandelaren, handelsbemiddelaren, webshops en handel in en reparatie van auto's, motorfietsen en aanhangers.

*Tabel 4.7 - Aantal banen in Zoetermeer naar branche*

| Aantal banen<br>Branche                           | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|   | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Adv., onderz., special. zak. dienstv.             | 4.411         | 4.543         | 5.141         | 5.167         | 5.395         | 5.426         | 5.332         |
| Bouwnijverheid                                    | 1.771         | 1.751         | 1.796         | 1.865         | 1.959         | 2.002         | 2.048         |
| Cultuur, sport en recreatie                       | 1.435         | 1.431         | 1.492         | 1.519         | 1.575         | 1.663         | 1.648         |
| Financiële instellingen                           | 1.642         | 1.575         | 1.631         | 1.611         | 1.659         | 1.324         | 1.119         |
| Gezondheids- en welzijnszorg                      | 5.776         | 5.550         | 5.624         | 5.692         | 5.687         | 5.809         | 5.622         |
| Groot- en detailh.; rep. van auto's               | 10.131        | 10.123        | 10.389        | 10.519        | 10.392        | 10.574        | 10.118        |
| Industrie   | 3.188         | 3.110         | 3.162         | 3.176         | 3.097         | 3.339         | 3.136         |
| Informatie en communicatie                        | 4.336         | 4.386         | 4.121         | 4.267         | 4.279         | 4.267         | 4.146         |
| Landbouw, bosbouw en visserij                     | 67            | 67            | 84            | 86            | 91            | 87            | 103           |
| Logies-, maaltijd- en drankverstr.                | 1.489         | 1.490         | 1.486         | 1.538         | 1.564         | 1.605         | 1.635         |
| Onderwijs   | 3.326         | 3.244         | 3.150         | 3.191         | 3.415         | 3.397         | 3.431         |
| Openb. best., overheidsd., verz.                  | 5.232         | 5.235         | 5.098         | 4.924         | 4.687         | 4.607         | 4.594         |
| Overige dienstverlening                           | 2.700         | 2.658         | 2.599         | 2.438         | 2.414         | 2.147         | 2.144         |
| Prod. en handel in elektr./aardg.                 | 16            | 16            | 1             | .             | 1             | 1             | 2             |
| Verh. van en handel in onr. goed                  | 425           | 428           | 439           | 418           | 437           | 454           | 448           |
| Verh. roer. goed., zakel. dienstverl.             | 2.987         | 2.892         | 2.940         | 3.403         | 3.892         | 4.098         | 4.092         |
| Vervoer en opslag                                 | 1.366         | 1.388         | 1.387         | 1.336         | 1.015         | 1.091         | 1.090         |
| Winning van delfstoffen                           | 98            | 98            | 126           | 136           | 142           | 148           | 149           |
| Win./distrib. van water;<br>afval(water)beh.,san. | 364           | 337           | 368           | 515           | 509           | 498           | 492           |
| <b>Eindtotaal</b>                                 | <b>50.760</b> | <b>50.322</b> | <b>51.034</b> | <b>51.801</b> | <b>52.210</b> | <b>52.537</b> | <b>51.349</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Het aantal banen staat voor Zoetermeer onderstaand naar aandeel en per branche uitgesplitst. Op de volgende pagina is eenzelfde tabel te zien, maar dan voor Haaglanden. Om Zoetermeer op een eerlijke wijze te vergelijken met Haaglanden, is Zoetermeer vergeleken met Haaglanden excl. Zoetermeer. Door Zoetermeer in Haaglanden weg te laten, wordt voorkomen dat de verschillen worden geminimaliseerd. Zoetermeer is in vergelijking met Haaglanden excl. Zoetermeer in 2018 het sterkst vertegenwoordigd in de volgende branches:

- Groot- en detailhandel; reparatie van auto's (+5,2%)
- Informatie en communicatie (+3,9%)
- Verhuur van roerende goederen, overige zakelijke dienstverlening (+3,0%)
- Industrie (+2,4%)

Daarentegen is Zoetermeer in vergelijking met Haaglanden excl. Zoetermeer in aantal banen minder sterk vertegenwoordigd in de branches:

- Landbouw, bosbouw en visserij (-3,5%)
- Gezondheids- en welzijnszorg (-2,7%)
- Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen (-2,7%)

*Tabel 4.8 - Percentage banen in Zoetermeer naar branche*

| Percentage banen<br>Branche                       | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|   | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Adv., onderz., special. zak. dienstv.             | 8,7%          | 9,0%          | 10,1%         | 10,0%         | 10,3%         | 10,3%         | 10,4%         |
| Bouwnijverheid                                    | 3,5%          | 3,5%          | 3,5%          | 3,6%          | 3,8%          | 3,8%          | 4,0%          |
| Cultuur, sport en recreatie                       | 2,8%          | 2,8%          | 2,9%          | 2,9%          | 3,0%          | 3,2%          | 3,2%          |
| Financiële instellingen                           | 3,2%          | 3,1%          | 3,2%          | 3,1%          | 3,2%          | 2,5%          | 2,2%          |
| Gezondheids- en welzijnszorg                      | 11,4%         | 11,0%         | 11,0%         | 11,0%         | 10,9%         | 11,1%         | 10,9%         |
| Groot- en detailh.; rep. van auto's               | 20,0%         | 20,1%         | 20,4%         | 20,3%         | 19,9%         | 20,1%         | 19,7%         |
| Industrie   | 6,3%          | 6,2%          | 6,2%          | 6,1%          | 5,9%          | 6,4%          | 6,1%          |
| Informatie en communicatie                        | 8,5%          | 8,7%          | 8,1%          | 8,2%          | 8,2%          | 8,1%          | 8,1%          |
| Landbouw, bosbouw en visserij                     | 0,1%          | 0,1%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| Logies-, maaltijd- en drankverstr.                | 2,9%          | 3,0%          | 2,9%          | 3,0%          | 3,0%          | 3,1%          | 3,2%          |
| Onderwijs   | 6,6%          | 6,4%          | 6,2%          | 6,2%          | 6,5%          | 6,5%          | 6,7%          |
| Openb. best., overheidsd., verz.                  | 10,3%         | 10,4%         | 10,0%         | 9,5%          | 9,0%          | 8,8%          | 8,9%          |
| Overige dienstverlening                           | 5,3%          | 5,3%          | 5,1%          | 4,7%          | 4,6%          | 4,1%          | 4,2%          |
| Prod. en handel in elektr./aardg.                 | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          |
| Verh. van en handel in onr. goed                  | 0,8%          | 0,9%          | 0,9%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,9%          | 0,9%          |
| Verh. roer. goed., zakel. dienstverl.             | 5,9%          | 5,7%          | 5,8%          | 6,6%          | 7,5%          | 7,8%          | 8,0%          |
| Vervoer en opslag                                 | 2,7%          | 2,8%          | 2,7%          | 2,6%          | 1,9%          | 2,1%          | 2,1%          |
| Winning van delfstoffen                           | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          |
| Win./distrib. van water;<br>afval(water)beh.,san. | 0,7%          | 0,7%          | 0,7%          | 1,0%          | 1,0%          | 0,9%          | 1,0%          |
| <b>Eindtotaal</b>                                 | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 4.9 geeft het aandeel banen per branche weer voor Haaglanden. De branches waar het aandeel banen over 2012-2018 in Haaglanden het sterkst zijn toegenomen/afgenomen, zijn:

- Advisering, onderzoek, speciale zakelijke dienstverlening (+1,2%)
- Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen (-1,1%)

*Tabel 4.9 - Percentage banen in Haaglanden naar branche*

| Percentage banen<br>Branche                       | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|   | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Adv., onderz., special. zak. dienstv.             | 10,6%         | 10,8%         | 11,1%         | 11,1%         | 11,4%         | 11,6%         | 11,8%         |
| Bouwnijverheid                                    | 4,9%          | 4,8%          | 4,7%          | 4,7%          | 4,8%          | 4,9%          | 5,2%          |
| Cultuur, sport en recreatie                       | 2,5%          | 2,5%          | 2,5%          | 2,5%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,7%          |
| Extraterritoriale org. en lichamen                | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 1,0%          | 0,9%          |
| Financiële instellingen                           | 2,4%          | 2,5%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,5%          | 2,3%          | 2,2%          |
| Gezondheids- en welzijnszorg                      | 13,8%         | 13,8%         | 13,7%         | 13,6%         | 13,4%         | 13,4%         | 13,4%         |
| Groot- en detailh.; rep. van auto's               | 15,3%         | 15,3%         | 15,2%         | 15,4%         | 15,1%         | 15,0%         | 15,0%         |
| Industrie   | 4,0%          | 4,0%          | 4,0%          | 4,0%          | 4,0%          | 4,0%          | 4,0%          |
| Informatie en communicatie                        | 4,8%          | 5,0%          | 5,0%          | 5,1%          | 5,1%          | 4,9%          | 4,6%          |
| Landbouw, bosbouw en visserij                     | 3,4%          | 3,4%          | 3,4%          | 3,4%          | 3,4%          | 3,4%          | 3,4%          |
| Logies-, maaltijd- en drankverstr.                | 3,9%          | 3,8%          | 3,9%          | 4,0%          | 4,0%          | 4,1%          | 4,1%          |
| Onderwijs   | 6,6%          | 6,6%          | 6,8%          | 6,8%          | 7,0%          | 7,1%          | 7,2%          |
| Openb. best., overheidsd., verz.                  | 12,5%         | 12,2%         | 12,0%         | 11,8%         | 11,6%         | 11,5%         | 11,4%         |
| Overige dienstverlening                           | 3,2%          | 3,3%          | 3,2%          | 3,3%          | 3,3%          | 3,3%          | 3,3%          |
| Prod., distrib., handel in elektr. en aardg.      | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,3%          |
| Verh. van en handel in onr. goed                  | 1,2%          | 1,2%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          |
| Verh. roer. goed., zakel. dienstverl.             | 5,0%          | 5,2%          | 5,2%          | 5,1%          | 5,2%          | 5,2%          | 5,3%          |
| Vervoer en opslag                                 | 3,7%          | 3,6%          | 3,6%          | 3,4%          | 3,5%          | 3,5%          | 3,3%          |
| Winning van delfstoffen                           | 0,5%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          |
| Win./distrib. van water;<br>afval(water)beh.,san. | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          |
| <b>Eindtotaal</b>                                 | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 4.10 laat het percentage banen per type pand zien in Zoetermeer. Een van de ontwikkelingen is een afname van het aandeel (en aantal) banen in maatschappelijke gebouwen in Zoetermeer over de jaren 2012-2018.

*Tabel 4.10 - Percentage banen in Zoetermeer naar type pand*

| Percentage banen            | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Type pand                   | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Bedrijfsverzamelgebouw      | 5,3%          | 5,5%          | 4,8%          | 4,3%          | 4,2%          | 3,8%          | 4,1%          |
| Kantoor                     | 18,1%         | 18,1%         | 18,1%         | 18,4%         | 18,9%         | 18,0%         | 17,6%         |
| Maatschappelijk gebouw      | 7,0%          | 6,8%          | 6,4%          | 5,9%          | 5,9%          | 5,8%          | 5,5%          |
| Productieruimte             | 2,2%          | 2,2%          | 2,1%          | 2,3%          | 1,6%          | 1,9%          | 1,9%          |
| Supermarkt (levensmiddelen) | 2,9%          | 3,1%          | 3,1%          | 3,2%          | 3,1%          | 3,2%          | 3,3%          |
| Warenhuis                   | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          |
| Winkel                      | 5,6%          | 5,5%          | 5,3%          | 5,1%          | 4,9%          | 4,8%          | 5,0%          |
| Woonhuis                    | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,5%          | 0,4%          | 0,4%          |
| Overig gebruik              | 31,3%         | 29,9%         | 30,3%         | 29,5%         | 28,4%         | 29,0%         | 28,2%         |
| Onbekend                    | 26,6%         | 27,9%         | 28,9%         | 30,3%         | 32,1%         | 32,8%         | 33,6%         |
| <b>Eindtotaal</b>           | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

*Tabel 4.11 - Percentage banen in Haaglanden naar type pand*

| Percentage banen            | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Type pand                   | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Bedrijfsverzamelgebouw      | 4,1%          | 4,0%          | 3,8%          | 3,7%          | 3,6%          | 3,5%          | 3,5%          |
| Kantoor                     | 18,4%         | 18,7%         | 18,3%         | 18,3%         | 17,9%         | 17,4%         | 16,5%         |
| Maatschappelijk gebouw      | 11,2%         | 11,0%         | 10,6%         | 10,2%         | 9,9%          | 9,3%          | 9,1%          |
| Productieruimte             | 2,5%          | 2,5%          | 2,3%          | 2,2%          | 2,1%          | 2,1%          | 2,1%          |
| Supermarkt (levensmiddelen) | 2,0%          | 2,0%          | 2,1%          | 2,1%          | 2,0%          | 2,0%          | 2,0%          |
| Warenhuis                   | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| Winkel                      | 5,9%          | 5,7%          | 5,6%          | 5,6%          | 5,4%          | 5,3%          | 5,2%          |
| Woonhuis                    | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,4%          | 0,3%          | 0,3%          |
| Overig gebruik              | 28,9%         | 28,2%         | 27,9%         | 27,3%         | 27,0%         | 26,8%         | 25,9%         |
| Onbekend                    | 26,3%         | 27,2%         | 28,7%         | 30,0%         | 31,5%         | 33,1%         | 35,0%         |
| <b>Eindtotaal</b>           | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 4.12 geeft het jaarlijkse aantal banen per buurt weer. De sterkste groei in het aantal banen heeft over de jarenreeks 2012-2018 plaatsgevonden in Oosterheem-n-o en Rokkeveen-west. De sterkste afname in het aantal banen vond over de jarenreeks 2012-2018 plaats in Rokkehage c.a. en Zoeterhage c.a.

*Tabel 4.12 - Aantal banen per buurt in Zoetermeer*

| Aantal banen<br>Buurt | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                       | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Dorp                  | 1.735         | 1.821         | 1.757         | 1.784         | 1.841         | 1.800         | 1.813         |
| Stadscentrum          | 5.595         | 5.449         | 5.531         | 5.705         | 5.739         | 5.828         | 5.828         |
| Palenstein            | 1.543         | 1.292         | 1.216         | 1.381         | 1.350         | 1.268         | 1.261         |
| Driemanspolder        | 3.501         | 3.416         | 3.428         | 3.319         | 3.764         | 3.482         | 3.462         |
| Meerzicht-west        | 1.355         | 1.356         | 1.320         | 1.432         | 1.480         | 1.522         | 1.527         |
| Meerzicht-oost        | 1.467         | 1.482         | 1.479         | 1.386         | 986           | 1.119         | 1.197         |
| Buytenwegh            | 2.901         | 2.987         | 2.896         | 2.870         | 2.541         | 2.561         | 2.499         |
| De Leyens             | 3.718         | 3.527         | 3.763         | 3.676         | 3.843         | 3.695         | 3.700         |
| Seghwaert-z-w         | 1.420         | 1.360         | 1.373         | 1.367         | 1.382         | 1.397         | 1.284         |
| Seghwaert-n-o         | 1.131         | 1.123         | 1.094         | 1.147         | 1.145         | 1.157         | 968           |
| Noordhove-west        | 516           | 516           | 555           | 561           | 582           | 574           | 539           |
| Noordhove-oost        | 390           | 394           | 390           | 405           | 414           | 397           | 416           |
| Rokkeveen-west        | 6.931         | 7.037         | 7.403         | 7.305         | 7.983         | 8.356         | 7.750         |
| Rokkeveen-oost        | 2.449         | 2.380         | 2.203         | 2.250         | 2.322         | 2.325         | 2.311         |
| Oosterheem-z-w        | 596           | 531           | 558           | 546           | 544           | 562           | 567           |
| Oosterheem-n-o        | 1.676         | 2.091         | 2.391         | 2.473         | 2.912         | 2.919         | 2.883         |
| Rokkehage c.a.        | 3.044         | 2.874         | 2.889         | 2.939         | 2.743         | 2.699         | 2.534         |
| Lansinghage c.a.      | 6.716         | 6.646         | 6.547         | 7.004         | 6.969         | 7.161         | 7.156         |
| Zoeterhage c.a.       | 2.197         | 2.111         | 2.206         | 2.229         | 1.625         | 1.644         | 1.667         |
| Hoornerhage c.a.      | 958           | 952           | 1078          | 1.072         | 1.115         | 1.088         | 1.047         |
| Westerpark c.a.       | 114           | 145           | 158           | 157           | 152           | 158           | 121           |
| Buitengebied-west     | 633           | 681           | 639           | 594           | 598           | 609           | 611           |
| Meerpolder            | 37            | 41            | 47            | 72            | 57            | 75            | 74            |
| Scheidingszone        | 18            | 18            | 18            | 24            | 24            | 36            | 35            |
| Van Tuylpark          | 119           | 92            | 95            | 103           | 99            | 105           | 99            |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>50.760</b> | <b>50.322</b> | <b>51.034</b> | <b>51.801</b> | <b>52.210</b> | <b>52.537</b> | <b>51.349</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Tabel 4.13 laat het aandeel banen per buurt zien in Zoetermeer. Het aandeel banen is het hoogst in Rokkeveen-west en Lansinghage c.a. In deze buurten is samen met de buurt Oosterheem-n-o het aandeel banen over de jaren 2012-2018 daarbij ook het meest toegenomen.

*Tabel 4.13 - Percentage banen per buurt in Zoetermeer*

| Aantal banen<br>Buurt | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                       | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Dorp                  | 3,4%          | 3,6%          | 3,4%          | 3,4%          | 3,5%          | 3,4%          | 3,5%          |
| Stadscentrum          | 11,0%         | 10,8%         | 10,8%         | 11,0%         | 11,0%         | 11,1%         | 11,3%         |
| Palenstein            | 3,0%          | 2,6%          | 2,4%          | 2,7%          | 2,6%          | 2,4%          | 2,5%          |
| Driemanspolder        | 6,9%          | 6,8%          | 6,7%          | 6,4%          | 7,2%          | 6,6%          | 6,7%          |
| Meerzicht-west        | 2,7%          | 2,7%          | 2,6%          | 2,8%          | 2,8%          | 2,9%          | 3,0%          |
| Meerzicht-oost        | 2,9%          | 2,9%          | 2,9%          | 2,7%          | 1,9%          | 2,1%          | 2,3%          |
| Buytenwegh            | 5,7%          | 5,9%          | 5,7%          | 5,5%          | 4,9%          | 4,9%          | 4,9%          |
| De Leyens             | 7,3%          | 7,0%          | 7,4%          | 7,1%          | 7,4%          | 7,0%          | 7,2%          |
| Seghwaert-z-w         | 2,8%          | 2,7%          | 2,7%          | 2,6%          | 2,6%          | 2,7%          | 2,5%          |
| Seghwaert-n-o         | 2,2%          | 2,2%          | 2,1%          | 2,2%          | 2,2%          | 2,2%          | 1,9%          |
| Noordhove-west        | 1,0%          | 1,0%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,0%          |
| Noordhove-oost        | 0,8%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,8%          | 0,8%          |
| Rokkeveen-west        | 13,7%         | 14,0%         | 14,5%         | 14,1%         | 15,3%         | 15,9%         | 15,1%         |
| Rokkeveen-oost        | 4,8%          | 4,7%          | 4,3%          | 4,3%          | 4,4%          | 4,4%          | 4,5%          |
| Oosterheem-z-w        | 1,2%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,0%          | 1,1%          | 1,1%          |
| Oosterheem-n-o        | 3,3%          | 4,2%          | 4,7%          | 4,8%          | 5,6%          | 5,6%          | 5,6%          |
| Rokkehage c.a.        | 6,0%          | 5,7%          | 5,7%          | 5,7%          | 5,3%          | 5,1%          | 4,9%          |
| Lansinghage c.a.      | 13,2%         | 13,2%         | 12,8%         | 13,5%         | 13,3%         | 13,6%         | 13,9%         |
| Zoeterhage c.a.       | 4,3%          | 4,2%          | 4,3%          | 4,3%          | 3,1%          | 3,1%          | 3,2%          |
| Hoornerhage c.a.      | 1,9%          | 1,9%          | 2,1%          | 2,1%          | 2,1%          | 2,1%          | 2,0%          |
| Westerpark c.a.       | 0,2%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,3%          | 0,2%          |
| Buitengebied-west     | 1,2%          | 1,4%          | 1,3%          | 1,1%          | 1,1%          | 1,2%          | 1,2%          |
| Meerpolder            | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Scheidingszone        | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,0%          | 0,1%          | 0,1%          |
| Van Tuylpark          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          | 0,2%          |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.



### 4.3 Groei top 25 sectoren banen

In dit deelhoofdstuk worden de 25 grootste sectoren behandeld. De sectoren zijn geselecteerd op basis van het aantal banen. In 2018 behoorden ongeveer 87% van de banen in Zoetermeer tot een van deze 25 sectoren. Circa 41% van de banen in Zoetermeer behoren tot de 5 grootste sectoren. De drie grootste sectoren in Zoetermeer zijn niet hetzelfde als de drie grootste sectoren in Haaglanden. De branche groothandel en handelsbemiddeling is in Zoetermeer bijvoorbeeld sterker vertegenwoordigd dan in Haaglanden het geval is.

Tabel 4.14 - Aantal banen in 25 grootste sectoren in Zoetermeer

| Sectoren   | Jaren         |               |               |               |               |               |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|  | 2016          |               | 2017          |               | 2018          |               |
|  | Aantal        | Aandeel       | Aantal        | Aandeel       | Aantal        | Aandeel       |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                     | 5.466         | 12,2%         | 5.476         | 12,2%         | 5.550         | 12,5%         |
| Openbaar bestuur, overheidsd., soc.verz.               | 4.687         | 10,5%         | 4.607         | 10,3%         | 4.594         | 10,3%         |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)           | 4.208         | 9,4%          | 4.410         | 9,8%          | 3.888         | 8,7%          |
| Dienstverl. activ. op het geb. van informatietechn.    | 3.578         | 8,0%          | 3.585         | 8,0%          | 3.518         | 7,9%          |
| Onderwijs  | 3.415         | 7,7%          | 3.397         | 7,6%          | 3.431         | 7,7%          |
| Gezondheidszorg  | 2.713         | 6,1%          | 2.866         | 6,4%          | 2.782         | 6,2%          |
| Overige zakelijke dienstverlening                      | 2.221         | 5,0%          | 2.377         | 5,3%          | 2.428         | 5,4%          |
| Maatschap. dienstv. zonder overn.                      | 2.234         | 5,0%          | 2.186         | 4,9%          | 2.208         | 5,0%          |
| Holdings (geen fin.), interne concernd.                | 1.598         | 3,6%          | 1.634         | 3,6%          | 1.602         | 3,6%          |
| Eet- en drinkgelegenheden                              | 1.423         | 3,2%          | 1.476         | 3,3%          | 1.538         | 3,5%          |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel.adv.               | 1.445         | 3,2%          | 1.425         | 3,2%          | 1.432         | 3,2%          |
| Architecten, ingenieurs en techn. ontw. en adv.        | 1.337         | 3,0%          | 1.326         | 3,0%          | 1.288         | 2,9%          |
| Sport en recreatie                                     | 1.126         | 2,5%          | 1.158         | 2,6%          | 1.194         | 2,7%          |
| Levensbeschouwelijke en politieke organisaties         | 1.081         | 2,4%          | 1.046         | 2,3%          | 1.035         | 2,3%          |
| Algemene burg. en utiliteitsb., projectontw.           | 890           | 2,0%          | 982           | 2,2%          | 1.015         | 2,3%          |
| Vervaardiging van voedingsmiddelen                     | 870           | 1,9%          | 879           | 2,0%          | 941           | 2,1%          |
| Gespec. werkzaamheden in de bouw                       | 844           | 1,9%          | 854           | 1,9%          | 875           | 2,0%          |
| Wellness en overige dienstv.; uitv.                    | 814           | 1,8%          | 819           | 1,8%          | 857           | 1,9%          |
| Vervoer over land                                      | 750           | 1,7%          | 777           | 1,7%          | 785           | 1,8%          |
| Verz. en pensioenf. (geen verplichte soc. verz)        | 954           | 2,1%          | 710           | 1,6%          | 720           | 1,6%          |
| Handel in en rep.auto's, motorfietsen, aanh.           | 718           | 1,6%          | 688           | 1,5%          | 680           | 1,5%          |
| Verpleging, verz. en beg. met overn.                   | 740           | 1,7%          | 757           | 1,7%          | 632           | 1,4%          |
| Arbeidsbem., uitzendbureaus en personeelsb.            | 628           | 1,4%          | 570           | 1,3%          | 560           | 1,3%          |
| Reparatie en instal. van machines en app.              | 433           | 1,0%          | 424           | 0,9%          | 511           | 1,1%          |
| Indust. ontwerp en vormg., foto, vert. en ov. consult. | 457           | 1,0%          | 507           | 1,1%          | 493           | 1,1%          |
| <b>Eindtotaal</b>                                      | <b>44.630</b> | <b>100,0%</b> | <b>44.936</b> | <b>100,0%</b> | <b>44.557</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 4.15 geeft de verdeling van de 25 grootste sectoren in Haaglanden weer. De sectoren staan van groot naar klein gesorteerd (o.b.v. 2018).

*Tabel 4.15 - Aantal banen in 25 grootste sectoren in Haaglanden*

| Sectoren  | Jaren          |               |                |               |                |               |
|---|----------------|---------------|----------------|---------------|----------------|---------------|
|   | 2015           |               | 2016           |               | 2017           |               |
|   | Aantal         | Aandeel       | Aantal         | Aandeel       | Aantal         | Aandeel       |
| Openbaar bestuur, overheidsd., soc. verz.               | 61.773         | 14,2%         | 60.718         | 13,9%         | 61.032         | 13,7%         |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                      | 48.059         | 11,0%         | 47.875         | 10,9%         | 48.991         | 11,0%         |
| Onderwijs   | 36.946         | 8,5%          | 37.831         | 8,6%          | 38.607         | 8,7%          |
| Gezondheidszorg   | 33.860         | 7,8%          | 34.450         | 7,9%          | 35.109         | 7,9%          |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)            | 26.312         | 6,0%          | 26.151         | 6,0%          | 25.651         | 5,8%          |
| Maatschap. dienstv. zonder overn.                       | 20.257         | 4,6%          | 19.796         | 4,5%          | 20.047         | 4,5%          |
| Eet- en drinkgelegenheden                               | 18.293         | 4,2%          | 18.706         | 4,3%          | 19.353         | 4,3%          |
| Landbouw, jacht en dienstv. voor de landb. en j.        | 17.886         | 4,1%          | 17.750         | 4,1%          | 17.922         | 4,0%          |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel.adv.                | 17.254         | 4,0%          | 17.061         | 3,9%          | 17.025         | 3,8%          |
| Dienstverl. activ. op geb. van informatietechn.         | 15.935         | 3,7%          | 16.347         | 3,7%          | 16.797         | 3,8%          |
| Verpleging, verz. en beg. met overn.                    | 17.238         | 4,0%          | 16.891         | 3,9%          | 16.693         | 3,7%          |
| Holdings (geen financiële), interne concernd.           | 13.285         | 3,0%          | 13.846         | 3,2%          | 14.112         | 3,2%          |
| Architecten, ingenieurs en techn. ontw. en adv.         | 12.666         | 2,9%          | 12.858         | 2,9%          | 14.045         | 3,1%          |
| Algemene burg. en utiliteitsb., projectontwik.          | 11.904         | 2,7%          | 12.240         | 2,8%          | 13.194         | 3,0%          |
| Gespec. werkzaamheden in de bouw                        | 11.863         | 2,7%          | 12.005         | 2,7%          | 12.456         | 2,8%          |
| Vervoer over land                                       | 10.346         | 2,4%          | 10.597         | 2,4%          | 10.414         | 2,3%          |
| Facility mgmt, reiniging en landschapsverzorging        | 9.437          | 2,2%          | 9.648          | 2,2%          | 9.809          | 2,2%          |
| Levensbeschouwelijke en politieke org.                  | 8.527          | 2,0%          | 8.436          | 1,9%          | 8.486          | 1,9%          |
| Wellness en overige dienstv.; uitv.                     | 7.760          | 1,8%          | 7.938          | 1,8%          | 8.144          | 1,8%          |
| Speur- en ontwikkelingswerk                             | 7.082          | 1,6%          | 7.404          | 1,7%          | 7.527          | 1,7%          |
| Arbeidsbem., uitzendbureaus en personeelsbeheer         | 6.391          | 1,5%          | 6.116          | 1,4%          | 6.552          | 1,5%          |
| Kunst   | 5.955          | 1,4%          | 6.237          | 1,4%          | 6.471          | 1,5%          |
| Industr. ontwerp en vormg., foto, vert. en ov. consult. | 5.676          | 1,3%          | 5.701          | 1,3%          | 6.115          | 1,4%          |
| Handel in en rep.van auto's, motorfietsen, aanh.        | 5.766          | 1,3%          | 5.701          | 1,3%          | 5.780          | 1,3%          |
| Overige dienstverlening                                 | 5.530          | 1,3%          | 5.624          | 1,3%          | 5.712          | 1,3%          |
| <b>Eindtotaal</b>                                       | <b>436.001</b> | <b>100,0%</b> | <b>437.927</b> | <b>100,0%</b> | <b>446.044</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

#### 4.4 Werkloosheid

Om de internationale vergelijkbaarheid van statistieken te verhogen zijn het CBS en het UWV per 2015 overgegaan op de definitie van de International Labour Organisation (ILO). Volgens de nieuwe definitie wordt iedereen die voor minstens 1 uur per week betaald werk heeft of betaald werk kan en wil verrichten en in de leeftijdscategorie van 15 tot 75 jaar valt tot de beroepsbevolking gerekend.

Onderstaand is te zien hoe de werkloosheid is ontwikkeld in Zoetermeer over de jaren 2003-2018.

*Tabel 4.16 - Werkloosheidspercentage in Nederland, Zuid-Holland en Zoetermeer*

| Werkloosheidspercentage | Regio |              |      |
|-------------------------|-------|--------------|------|
|                         | NL    | Zuid-Holland | ZTM  |
| 2003                    | 4,8%  | 5,1%         | 4,6% |
| 2004                    | 5,7%  | 5,9%         | 5,4% |
| 2005                    | 5,9%  | 6,3%         | 6,0% |
| 2006                    | 5,0%  | 5,4%         | 5,1% |
| 2007                    | 4,2%  | 4,4%         | 4,1% |
| 2008                    | 3,7%  | 3,8%         | 3,7% |
| 2009                    | 4,4%  | 4,5%         | 4,5% |
| 2010                    | 5,0%  | 5,4%         | 5,0% |
| 2011                    | 5,0%  | 5,5%         | 5,2% |
| 2012                    | 5,8%  | 6,7%         | 6,7% |
| 2013                    | 7,3%  | 8,0%         | 7,8% |
| 2014                    | 7,4%  | 8,3%         | 8,1% |
| 2015                    | 6,9%  | 7,8%         | 7,8% |
| 2016                    | 6,0%  | 6,9%         | 6,9% |
| 2017                    | 4,9%  | 5,5%         | 5,6% |
| 2018                    | 3,8%  | 4,2%         | 4,0% |

Bron: CBS, per eind van elk jaar.

*Werkloosheidspercentage: De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking.*

*De beroepsbevolking bestaat uit personen:*

- die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking)
- die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).

*De definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen, van 15 tot 75 jaar, ongeacht de arbeidsduur van de (gezochte) werkzaamheden van de personen.*

#### 4.5 Arbeidsparticipatie

In dit deelhoofdstuk wordt de bruto arbeidsparticipatie behandeld. De arbeidsparticipatie is door het CBS gedefinieerd als de arbeidsdeelname binnen de bevolking van 15 tot 75 jaar. In de volgende tabellen en figuren wordt de arbeidsparticipatie nader uitgesplitst naar geslacht en leeftijdsklassen. Daarbij valt tevens een onderscheid te maken tussen de bruto en de netto arbeidsparticipatie. De bruto arbeidsparticipatie omvat het deel van de bevolking van 15 tot 75 jaar dat een betaalde baan heeft of zoekt. Werklozen worden hierin dus meegeteld. De netto arbeidsparticipatie omvat het deel van de bevolking dat een betaalde baan heeft. Bij de netto arbeidsparticipatie wordt de werkloze bevolking dus niet meegerekend.

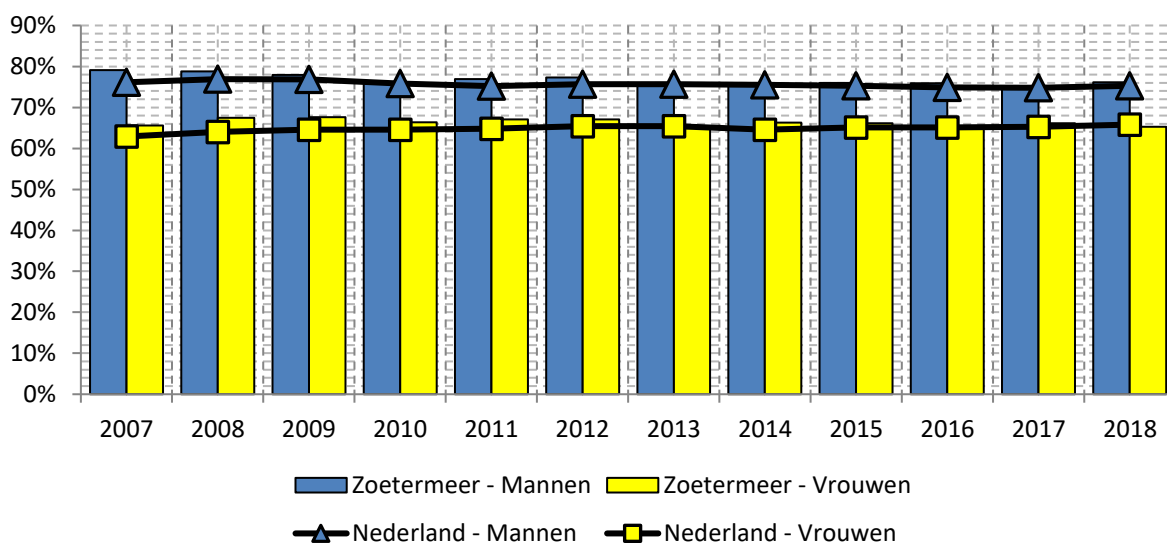
Tabel 4.17 geeft de bruto arbeidsparticipatie voor mannen en vrouwen weer. Het percentage voor vrouwen is in 2018 in Zoetermeer afgenomen, terwijl deze in Nederland is toegenomen. Daarmee ligt de bruto arbeidsparticipatie voor vrouwen in Nederland in 2018 hoger dan in Zoetermeer. Het percentage voor mannen is in zowel Zoetermeer als Nederland toegenomen.

Tabel 4.17 - Bruto arbeidsparticipatie Zoetermeer en Nederland naar geslacht

| Percentage | Regio     |         |            |         |
|------------|-----------|---------|------------|---------|
|            | Nederland |         | Zoetermeer |         |
| Jaren      | Mannen    | Vrouwen | Mannen     | Vrouwen |
| 2007       | 76,1%     | 62,9%   | 79,1%      | 65,6%   |
| 2008       | 76,9%     | 64,0%   | 78,8%      | 67,5%   |
| 2009       | 76,8%     | 64,6%   | 77,9%      | 67,6%   |
| 2010       | 75,8%     | 64,6%   | 76,0%      | 66,4%   |
| 2011       | 75,2%     | 64,8%   | 76,9%      | 67,1%   |
| 2012       | 75,7%     | 65,4%   | 77,3%      | 67,1%   |
| 2013       | 75,7%     | 65,4%   | 75,8%      | 65,4%   |
| 2014       | 75,5%     | 64,6%   | 75,6%      | 66,3%   |
| 2015       | 75,3%     | 65,1%   | 76,0%      | 66,1%   |
| 2016       | 74,9%     | 65,1%   | 75,9%      | 65,2%   |
| 2017       | 74,8%     | 65,3%   | 75,1%      | 66,1%   |
| 2018       | 75,3%     | 65,8%   | 76,1%      | 65,3%   |

Bron: CBS.

Figuur 4.2 - Bruto arbeidsparticipatie Zoetermeer en Nederland naar geslacht



Bron: CBS.

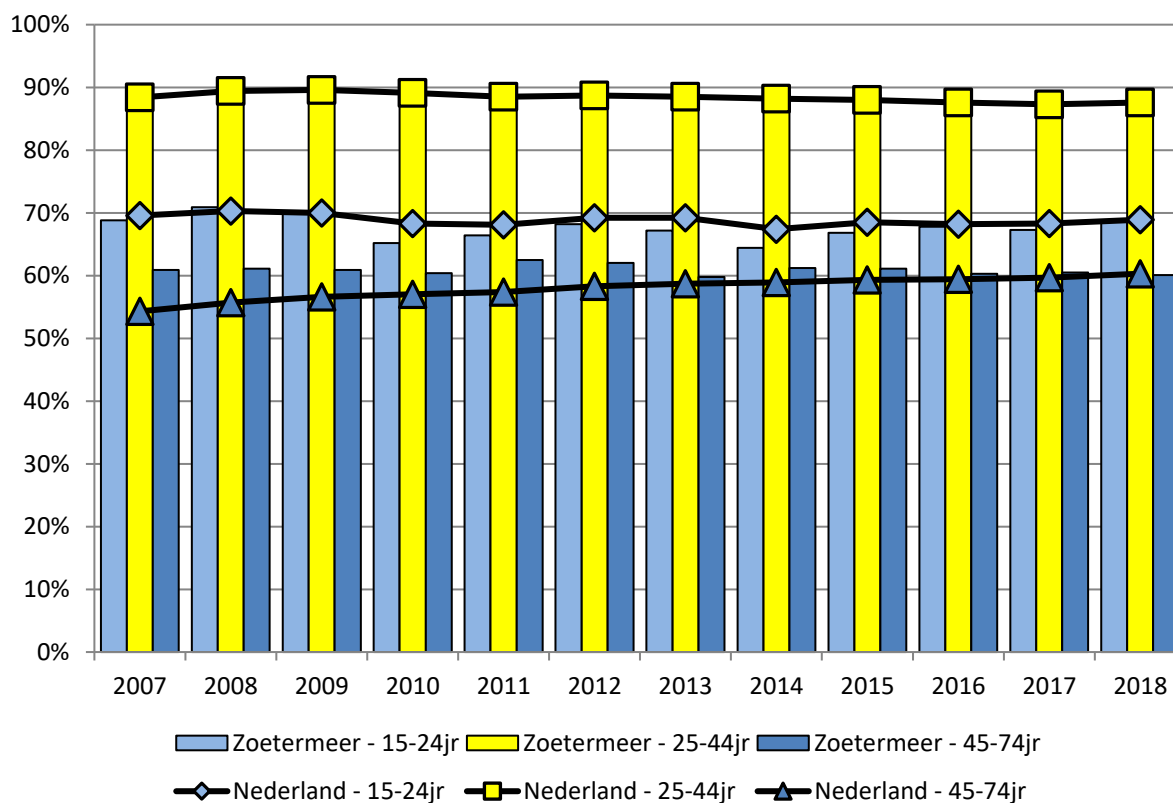
Tabel 4.18 en figuur 4.3 laten de bruto arbeidsparticipatie in Zoetermeer en Nederland zien. De bruto arbeidsparticipatie in de leeftijdsgroep 15-24 jaar is in 2018 in Zoetermeer ongeveer aan die van Nederland. Sinds 2010 was de bruto terwyl deze sinds 2010 lager was.

*Tabel 4.18 - Bruto arbeidsparticipatie Zoetermeer en Nederland naar leeftijd*

| Percentage | Regio     |         |         |            |         |         |
|------------|-----------|---------|---------|------------|---------|---------|
|            | Nederland |         |         | Zoetermeer |         |         |
| Jaren      | 15-24jr   | 25-44jr | 45-74jr | 15-24jr    | 25-44jr | 45-74jr |
| 2007       | 69,6%     | 88,4%   | 54,3%   | 68,8%      | 89,2%   | 60,9%   |
| 2008       | 70,3%     | 89,4%   | 55,7%   | 70,9%      | 90,6%   | 61,1%   |
| 2009       | 70,0%     | 89,6%   | 56,6%   | 70,0%      | 90,8%   | 60,9%   |
| 2010       | 68,3%     | 89,1%   | 57,0%   | 65,2%      | 89,8%   | 60,4%   |
| 2011       | 68,1%     | 88,5%   | 57,4%   | 66,4%      | 89,0%   | 62,5%   |
| 2012       | 69,2%     | 88,7%   | 58,3%   | 68,2%      | 89,6%   | 62,0%   |
| 2013       | 69,2%     | 88,5%   | 58,7%   | 67,2%      | 88,6%   | 59,8%   |
| 2014       | 67,4%     | 88,2%   | 58,9%   | 64,4%      | 89,2%   | 61,2%   |
| 2015       | 68,5%     | 88,0%   | 59,3%   | 66,8%      | 88,8%   | 61,1%   |
| 2016       | 68,2%     | 87,6%   | 59,4%   | 67,8%      | 88,1%   | 60,3%   |
| 2017       | 68,3%     | 87,3%   | 59,7%   | 67,3%      | 88,1%   | 60,5%   |
| 2018       | 68,9%     | 87,6%   | 60,3%   | 68,8%      | 88,4%   | 60,1%   |

Bron: CBS..

*Figuur 4.3 - Bruto arbeidsparticipatie Zoetermeer en Nederland naar leeftijd*



Bron: CBS.



## 5. ICT-sector

### 5.1 Inleiding

De ICT-sector van Zoetermeer heeft binnen (voormalig stadsgewest) Haaglanden een sterke positie gekregen. De afgelopen jaren is namelijk het aantal banen en bedrijven in deze sector (ten opzichte van andere sectoren) bovengemiddeld gestegen. De definitie van de ICT-sector staat in dit rapport parallel aan die van Nederland ICT, branchevereniging van ICT-bedrijven in Nederland. Tot de sector worden hiermee alle bedrijven gerekend met SBI 62xx, met uitzondering van SBI 6203. Dit betekent dat tot de ICT-sector de volgende categorieën worden gerekend:

- Ontwikkelen, produceren en uitgeven van software
- Advisering op het gebied van informatietechnologie
- Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatietechnologie

In dit hoofdstuk wordt de ICT-sector benaderd vanuit verschillende invalshoeken. Er wordt gekeken naar de ontwikkeling van het aantal banen en bedrijfsvestigingen, de bedrijvendemografie en er wordt gekeken naar de (ontwikkeling van de) positie van de ICT-sector van Zoetermeer binnen Haaglanden.

### 5.2 Ontwikkeling ICT

In tabel 5.1, onderstaand, is te zien hoeveel ICT-bedrijfsvestigingen Zoetermeer jaarlijks telde. Het aantal ICT-bedrijven in Zoetermeer is gedurende 2017 gedaald (-2,0%), terwijl het totale aantal vestigingen toegenomen is. Om dit te laten zien is rechts van de tabel ook het totale aantal bedrijfsvestigingen in Zoetermeer weergegeven (met de bijbehorende jaarlijkse groei/krimp).

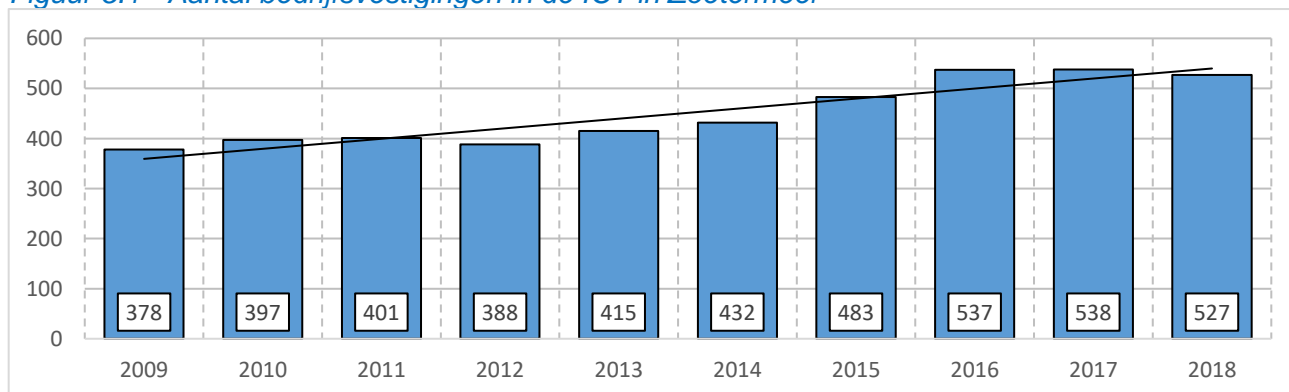
*Tabel 5.1 - Aantal ICT-vestigingen in Zoetermeer (links) en totaal vestigingen Zoetermeer (rechts)*

| Jaren | ICT | Verschil | Groei (%) | Totaal* | Verschil | Groei (%) |
|-------|-----|----------|-----------|---------|----------|-----------|
| 2009  | 378 |          |           | 6.380   |          |           |
| 2010  | 397 | 19       | 5,0%      | 6.560   | 180      | 2,8%      |
| 2011  | 401 | 4        | 1,0%      | 6.644   | 84       | 1,3%      |
| 2012  | 388 | -13      | -3,2%     | 6.786   | 142      | 2,1%      |
| 2013  | 415 | 27       | 7,0%      | 7.125   | 339      | 5,0%      |
| 2014  | 432 | 17       | 4,1%      | 7.539   | 414      | 5,8%      |
| 2015  | 483 | 51       | 11,8%     | 8.108   | 569      | 7,6%      |
| 2016  | 537 | 54       | 11,2%     | 8.617   | 509      | 6,3%      |
| 2017  | 538 | 1        | 0,2%      | 8.829   | 212      | 2,5%      |
| 2018  | 527 | -11      | -2,0%     | 8.932   | 103      | 1,2%      |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Totaal: dit is het totaal aantal vestigingen (in alle sectoren) in Zoetermeer.

*Figuur 5.1 - Aantal bedrijfsvestigingen in de ICT in Zoetermeer*



Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Aanvullend op tabel 5.1 en figuur 5.1, wordt op deze pagina het aantal ICT-banen behandeld. Leidend hiervoor is de afbakening van de ICT-sector aan de hand van de standaardbedrijfsindeling (SBI). Per saldo is de werkgelegenheid over de periode 2009-2018 in de ICT-sector binnen Zoetermeer toegenomen. In tabel 5.2 is te zien dat er behalve toenames, ook verschillende keren sprake is geweest van afnames.

Tabel 5.2 - Aantal banen in de ICT in Zoetermeer (links) en totaal banen Zoetermeer (rechts)

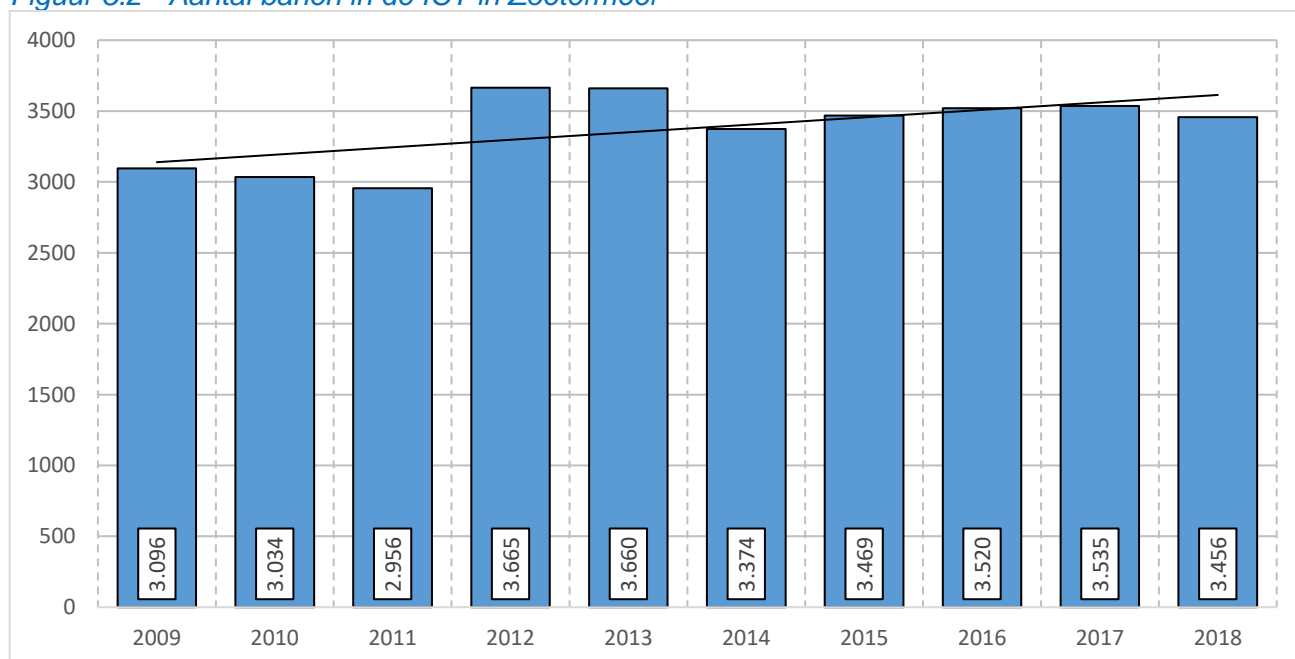
| Jaren | ICT   | Vershil | (%)   | Totaal* | Vershil | (%)   |
|-------|-------|---------|-------|---------|---------|-------|
| 2009  | 3.096 |         |       | 52.566  | -       | -     |
| 2010  | 3.034 | -62     | -2,0% | 52.382  | -184    | -0,4% |
| 2011  | 2.956 | -78     | -2,6% | 51.856  | -526    | -1,0% |
| 2012  | 3.665 | 709     | 24,0% | 50.760  | -1.096  | -2,1% |
| 2013  | 3.660 | -5      | -0,1% | 50.322  | -438    | -0,9% |
| 2014  | 3.374 | -286    | -7,8% | 51.034  | 712     | 1,4%  |
| 2015  | 3.469 | 95      | 2,8%  | 51.801  | 767     | 1,5%  |
| 2016  | 3.520 | 51      | 1,5%  | 52.210  | 409     | 0,8%  |
| 2017  | 3.535 | 15      | 0,4%  | 52.537  | 327     | 0,6%  |
| 2018  | 3.456 | -79     | -2,2% | 51.349  | -1.188  | -2,3% |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Totaal: dit is het totaal aantal banen (in alle sectoren) in Zoetermeer.

Aanvullend op tabel 5.2 is in figuur 5.2 de jaarlijkse stand van het aantal ICT-banen weergegeven. De zwarte lijn geeft de groeirichting weer.

Figuur 5.2 - Aantal banen in de ICT in Zoetermeer



Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.



Tabel 5.3 geeft het aandeel ICT-bedrijfsvestigingen per gemeente weer. Dit houdt in dat alle bedrijfsvestigingen die tot de ICT behoren, zijn afgezet tegen het totale aantal bedrijfsvestigingen per gemeente. Zodoende wordt duidelijk hoe de ICT per gemeente is vertegenwoordigd. Aanvullend is in tabel 5.4 het aandeel ICT-banen per gemeente te zien. Alhoewel Zoetermeer niet het hoogste aandeel ICT-bedrijfsvestigingen heeft, heeft Zoetermeer wel het hoogste aandeel ICT-banen. De oorzaak van deze scheve verdeling is dat Zoetermeer naar verhouding grotere ICT-bedrijfsvestigingen telt.

*Tabel 5.3 - Aandeel ICT-bedrijfsvestigingen per gemeente in Haaglanden\**

| Gemeente              | Jaren       |             |             |             |             |             |             |
|-----------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
|                       | 2012        | 2013        | 2014        | 2015        | 2016        | 2017        | 2018        |
| Delft                 | 7,8%        | 8,0%        | 8,0%        | 8,0%        | 8,0%        | 7,6%        | 7,4%        |
| Leidschendam-Voorburg | 4,3%        | 4,4%        | 4,4%        | 4,4%        | 4,3%        | 4,5%        | 4,7%        |
| Midden-Delfland       | 3,6%        | 3,7%        | 3,9%        | 3,8%        | 4,2%        | 3,8%        | 3,7%        |
| Pijnacker-Nootdorp    | 4,6%        | 4,6%        | 5,1%        | 5,2%        | 5,1%        | 5,3%        | 5,2%        |
| Rijswijk              | 4,8%        | 5,2%        | 5,5%        | 5,6%        | 5,9%        | 5,5%        | 5,6%        |
| 's-Gravenhage         | 3,4%        | 3,6%        | 3,6%        | 3,7%        | 3,8%        | 3,8%        | 3,8%        |
| Wassenaar             | 3,0%        | 3,2%        | 2,9%        | 3,1%        | 2,9%        | 2,8%        | 2,8%        |
| Westland              | 2,2%        | 2,3%        | 2,5%        | 2,5%        | 2,5%        | 2,5%        | 2,5%        |
| Zoetermeer            | 5,7%        | 5,8%        | 5,7%        | 6,0%        | 6,2%        | 6,1%        | 5,9%        |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>4,0%</b> | <b>4,1%</b> | <b>4,2%</b> | <b>4,3%</b> | <b>4,4%</b> | <b>4,3%</b> | <b>4,3%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Als percentage van het totale aantal bedrijfsvestigingen per gemeente.

*Tabel 5.4 - Aandeel ICT-banen per gemeente in Haaglanden\**

| Gemeente              | Jaren       |             |             |             |             |             |             |
|-----------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
|                       | 2012        | 2013        | 2014        | 2015        | 2016        | 2017        | 2018        |
| Delft                 | 5,4%        | 5,5%        | 5,4%        | 5,6%        | 5,8%        | 6,0%        | 5,7%        |
| Leidschendam-Voorburg | 2,3%        | 2,4%        | 2,6%        | 2,7%        | 2,8%        | 2,8%        | 3,0%        |
| Midden-Delfland       | 1,1%        | 1,3%        | 1,3%        | 1,4%        | 1,5%        | 1,4%        | 1,3%        |
| Pijnacker-Nootdorp    | 2,8%        | 2,6%        | 2,9%        | 2,8%        | 2,9%        | 3,1%        | 3,0%        |
| Rijswijk              | 3,4%        | 3,8%        | 4,1%        | 3,9%        | 4,1%        | 3,9%        | 4,9%        |
| 's-Gravenhage         | 1,6%        | 1,9%        | 1,9%        | 2,0%        | 2,1%        | 2,2%        | 2,3%        |
| Wassenaar             | 1,1%        | 1,1%        | 1,0%        | 1,1%        | 1,1%        | 1,1%        | 1,1%        |
| Westland              | 0,8%        | 0,8%        | 1,0%        | 1,0%        | 1,1%        | 1,0%        | 1,0%        |
| Zoetermeer            | 7,2%        | 7,3%        | 6,6%        | 6,7%        | 6,7%        | 6,7%        | 6,7%        |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>2,6%</b> | <b>2,8%</b> | <b>2,8%</b> | <b>2,9%</b> | <b>2,9%</b> | <b>3,0%</b> | <b>3,1%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Als percentage van het totale aantal banen per gemeente.

Tabel 5.5 geeft het aantal ICT-bedrijfsvestigingen in Haaglanden weer per gemeente. Zowel in Zoetermeer als in de rest van Haaglanden is een stijging in het aantal ICT-bedrijfsvestigingen zichtbaar. Sinds 2012 is in Haaglanden het aantal ICT-bedrijfsvestigingen gestegen met 39,7%. In Zoetermeer is er ten opzichte van 2012 een stijging van 35,8% zichtbaar.

*Tabel 5.5 - Aantal ICT-bedrijfsvestigingen in Haaglanden*

| Aantal<br>Gemeente    | Jaren        |              |              |              |              |              |              |
|-----------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
|                       | 2012         | 2013         | 2014         | 2015         | 2016         | 2017         | 2018         |
| Delft                 | 485          | 513          | 539          | 567          | 606          | 590          | 594          |
| Leidschendam-Voorburg | 199          | 211          | 220          | 236          | 240          | 258          | 270          |
| Midden-Delfland       | 48           | 51           | 57           | 58           | 65           | 61           | 59           |
| Pijnacker-Nootdorp    | 150          | 155          | 183          | 202          | 207          | 220          | 221          |
| Rijswijk              | 170          | 186          | 204          | 219          | 242          | 231          | 251          |
| 's-Gravenhage         | 1.394        | 1.505        | 1.612        | 1.752        | 1.857        | 1.959        | 2.078        |
| Wassenaar             | 62           | 67           | 62           | 69           | 67           | 65           | 64           |
| Westland              | 205          | 218          | 248          | 257          | 272          | 270          | 269          |
| Zoetermeer            | 388          | 415          | 432          | 483          | 537          | 538          | 527          |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>3.101</b> | <b>3.321</b> | <b>3.557</b> | <b>3.843</b> | <b>4.093</b> | <b>4.192</b> | <b>4.333</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Tabel 5.6 geeft het aandeel ICT-bedrijfsvestigingen in Haaglanden weer per gemeente. Het hoogste aandeel is (respectievelijk) te vinden in de gemeenten 's-Gravenhage, Delft en Zoetermeer.

*Tabel 5.6 - Verdeling (%) ICT-bedrijfsvestigingen in Haaglanden*

| Gemeente              | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                       | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Delft                 | 15,6%         | 15,4%         | 15,2%         | 14,8%         | 14,8%         | 14,1%         | 13,7%         |
| Leidschendam-Voorburg | 6,4%          | 6,4%          | 6,2%          | 6,1%          | 5,9%          | 6,2%          | 6,2%          |
| Midden-Delfland       | 1,5%          | 1,5%          | 1,6%          | 1,5%          | 1,6%          | 1,5%          | 1,4%          |
| Pijnacker-Nootdorp    | 4,8%          | 4,7%          | 5,1%          | 5,3%          | 5,1%          | 5,2%          | 5,1%          |
| Rijswijk              | 5,5%          | 5,6%          | 5,7%          | 5,7%          | 5,9%          | 5,5%          | 5,8%          |
| 's-Gravenhage         | 45,0%         | 45,3%         | 45,3%         | 45,6%         | 45,4%         | 46,7%         | 48,0%         |
| Wassenaar             | 2,0%          | 2,0%          | 1,7%          | 1,8%          | 1,6%          | 1,6%          | 1,5%          |
| Westland              | 6,6%          | 6,6%          | 7,0%          | 6,7%          | 6,6%          | 6,4%          | 6,2%          |
| Zoetermeer            | 12,5%         | 12,5%         | 12,1%         | 12,6%         | 13,1%         | 12,8%         | 12,2%         |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Tabel 5.7 laat het aantal ICT-banen in Haaglanden zien per gemeente over de jaren 2012-2018. In 's-Gravenhage is het aantal banen in de ICT-sector in deze periode het meest toegenomen. In Zoetermeer het aantal banen in deze sector afgenomen met 209 afgenomen in dezelfde periode.

*Tabel 5.7 - Aantal ICT-banen in Haaglanden*

| Aantal banen<br>Gemeente | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|--------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                          | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Delft                    | 2.843         | 2.893         | 2.817         | 2.989         | 3.074         | 3.193         | 3.085         |
| Leidschendam-Voorburg    | 544           | 553           | 559           | 604           | 617           | 615           | 637           |
| Midden-Delfland          | 78            | 85            | 94            | 98            | 107           | 98            | 94            |
| Pijnacker-Nootdorp       | 399           | 378           | 438           | 437           | 455           | 492           | 475           |
| Rijswijk                 | 1.206         | 1.282         | 1.373         | 1.325         | 1.370         | 1.293         | 1.600         |
| 's-Gravenhage            | 4.294         | 4.927         | 5.089         | 5.429         | 5.676         | 6.063         | 6.383         |
| Wassenaar                | 112           | 121           | 106           | 111           | 111           | 106           | 113           |
| Westland                 | 514           | 491           | 586           | 629           | 674           | 614           | 612           |
| Zoetermeer               | 3.665         | 3.660         | 3.374         | 3.469         | 3.520         | 3.535         | 3.456         |
| <b>Eindtotaal</b>        | <b>13.655</b> | <b>14.390</b> | <b>14.436</b> | <b>15.091</b> | <b>15.604</b> | <b>16.009</b> | <b>16.455</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Tabel 5.8 geeft de verdeling (%) van ICT-banen in Haaglanden per gemeente weer. Na 's-Gravenhage heeft Zoetermeer het hoogste aandeel ICT banen. In Delft zijn doorgaans kleinere bedrijven in de ICT-sector gevestigd dan in Zoetermeer, waardoor in Delft het aandeel banen uiteindelijk lager uitvalt dan bij Zoetermeer het geval is.

*Tabel 5.8 - Verdeling (%) ICT-banen in Haaglanden*

| Gemeente              | Jaren         |               |               |               |               |               |               |
|-----------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                       | 2012          | 2013          | 2014          | 2015          | 2016          | 2017          | 2018          |
| Delft                 | 20,8%         | 20,1%         | 19,5%         | 19,8%         | 19,7%         | 19,9%         | 18,7%         |
| Leidschendam-Voorburg | 4,0%          | 3,8%          | 3,9%          | 4,0%          | 4,0%          | 3,8%          | 3,9%          |
| Midden-Delfland       | 0,6%          | 0,6%          | 0,7%          | 0,6%          | 0,7%          | 0,6%          | 0,6%          |
| Pijnacker-Nootdorp    | 2,9%          | 2,6%          | 3,0%          | 2,9%          | 2,9%          | 3,1%          | 2,9%          |
| Rijswijk              | 8,8%          | 8,9%          | 9,5%          | 8,8%          | 8,8%          | 8,1%          | 9,7%          |
| 's-Gravenhage         | 31,4%         | 34,2%         | 35,3%         | 36,0%         | 36,4%         | 37,9%         | 38,8%         |
| Wassenaar             | 0,8%          | 0,8%          | 0,7%          | 0,7%          | 0,7%          | 0,7%          | 0,7%          |
| Westland              | 3,8%          | 3,4%          | 4,1%          | 4,2%          | 4,3%          | 3,8%          | 3,7%          |
| Zoetermeer            | 26,8%         | 25,4%         | 23,4%         | 23,0%         | 22,6%         | 22,1%         | 21,0%         |
| <b>Eindtotaal</b>     | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> | <b>100,0%</b> |

*Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.*

Om meer inzicht te geven in de opbouw van de ICT-sector, wordt de ICT-sector in de volgende tabellen nader ingedeeld (in subsectoren). Het aantal banen in deze ICT-subsectoren is afgezet tegen het totale aantal banen in Haaglanden om inzichtelijk te maken hoe de ICT-sector zich binnen de gehele banenmarkt verhoudt. De geel gearceerde rijen vertegenwoordigen hierbij de gemeente Zoetermeer. Zoals aan de percentages te zien is, neemt de ICT-sector in de meeste gemeenten in Haaglanden een steeds belangrijkere positie in de arbeidsmarkt. Omdat de ICT-sector sterker wordt, is het lange termijnperspectief van deze sector daarmee dus ook positief. Het aandeel van Zoetermeer is binnen SBI-code 6201 (ontwikkelen, produceren en uitgeven van software) het sterkst. Deze subsector vertegenwoordigt in Zoetermeer 0,44% van alle banen in heel Haaglanden.

Tabel 5.9 – Banen in de ICT-sector, afgezet tegen het totale aantal banen\*

| Soorten ICT-bedrijven  | Jaren |       |       |       |       |       |       |
|--|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|  | 2012  | 2013  | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  | 2018  |
| <b>ICT</b>   |       |       |       |       |       |       |       |
| <b>6201: Ontwikkelen, produceren en uitgeven van software</b>                              |       |       |       |       |       |       |       |
| Delft  | 0,32% | 0,34% | 0,34% | 0,37% | 0,38% | 0,39% | 0,37% |
| Leidschendam-Voorburg  | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,05% | 0,06% | 0,06% | 0,07% |
| Midden-Delfland  | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% |
| Pijnacker-Nootdorp   | 0,04% | 0,03% | 0,04% | 0,05% | 0,04% | 0,05% | 0,04% |
| Rijswijk   | 0,09% | 0,10% | 0,11% | 0,10% | 0,10% | 0,11% | 0,16% |
| 's-Gravenhage  | 0,33% | 0,43% | 0,45% | 0,49% | 0,49% | 0,55% | 0,58% |
| Wassenaar  | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% |
| Westland   | 0,04% | 0,04% | 0,05% | 0,05% | 0,06% | 0,06% | 0,06% |
| Zoetermeer   | 0,44% | 0,46% | 0,45% | 0,45% | 0,45% | 0,44% | 0,44% |
| <b>6202: Advisering op het gebied van informatietechnologie</b>                            |       |       |       |       |       |       |       |
| Delft  | 0,20% | 0,19% | 0,18% | 0,17% | 0,16% | 0,17% | 0,16% |
| Leidschendam-Voorburg  | 0,06% | 0,06% | 0,06% | 0,05% | 0,05% | 0,05% | 0,04% |
| Midden-Delfland  | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% |
| Pijnacker-Nootdorp   | 0,02% | 0,02% | 0,03% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% |
| Rijswijk   | 0,12% | 0,12% | 0,13% | 0,12% | 0,12% | 0,10% | 0,11% |
| 's-Gravenhage  | 0,37% | 0,40% | 0,40% | 0,41% | 0,44% | 0,45% | 0,47% |
| Wassenaar  | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% |
| Westland   | 0,03% | 0,03% | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,04% |
| Zoetermeer   | 0,17% | 0,16% | 0,15% | 0,16% | 0,16% | 0,17% | 0,15% |
| <b>6209: Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatietechnologie</b> |       |       |       |       |       |       |       |
| Delft  | 0,02% | 0,03% | 0,03% | 0,03% | 0,04% | 0,04% | 0,05% |
| Leidschendam-Voorburg  | 0,00% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% |
| Midden-Delfland  | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% |
| Pijnacker-Nootdorp   | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% |
| Rijswijk   | 0,02% | 0,03% | 0,03% | 0,03% | 0,04% | 0,04% | 0,04% |
| 's-Gravenhage  | 0,11% | 0,12% | 0,13% | 0,14% | 0,15% | 0,15% | 0,14% |
| Wassenaar  | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,00% | 0,01% |
| Westland   | 0,03% | 0,02% | 0,03% | 0,03% | 0,03% | 0,02% | 0,01% |
| Zoetermeer   | 0,08% | 0,08% | 0,04% | 0,05% | 0,05% | 0,06% | 0,05% |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Aantal banen in de ICT-sector per gemeente / totale aantal banen in Haaglanden.

Tabel 5.10 laat het aandeel van ICT-bedrijfsvestigingen zien per gemeente en per subsector ICT. Hierbij is het aantal bedrijfsvestigingen per ICT subsector afgezet tegen het totale aantal bedrijfsvestigingen in Haaglanden.

*Tabel 5.10 – Bedrijfsvestigingen in de ICT-sector, afgezet tegen het totale aantal bedrijfsvestigingen\**

| (%) bedrijven  | Jaren |       |       |       |       |       |       |
|--|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Soorten ICT-bedrijven  | 2012  | 2013  | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  | 2018  |
| <b>ICT</b>   |       |       |       |       |       |       |       |
| <b>6201: Ontwikkelen, produceren en uitgeven van software</b>                              |       |       |       |       |       |       |       |
| Delft  | 0,35% | 0,37% | 0,37% | 0,37% | 0,39% | 0,37% | 0,35% |
| Leidschendam-Voorburg  | 0,13% | 0,13% | 0,13% | 0,14% | 0,13% | 0,13% | 0,13% |
| Midden-Delfland  | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,03% | 0,03% |
| Pijnacker-Nootdorp   | 0,10% | 0,09% | 0,10% | 0,11% | 0,10% | 0,10% | 0,10% |
| Rijswijk   | 0,10% | 0,10% | 0,11% | 0,11% | 0,12% | 0,12% | 0,12% |
| 's-Gravenhage  | 0,87% | 0,90% | 0,95% | 0,98% | 1,00% | 1,02% | 1,04% |
| Wassenaar  | 0,04% | 0,04% | 0,03% | 0,04% | 0,03% | 0,03% | 0,03% |
| Westland   | 0,13% | 0,13% | 0,14% | 0,14% | 0,14% | 0,14% | 0,14% |
| Zoetermeer   | 0,23% | 0,24% | 0,24% | 0,26% | 0,28% | 0,27% | 0,26% |
| <b>6202: Advisering op het gebied van informatietechnologie</b>                            |       |       |       |       |       |       |       |
| Delft  | 0,22% | 0,20% | 0,20% | 0,18% | 0,18% | 0,17% | 0,16% |
| Leidschendam-Voorburg  | 0,11% | 0,12% | 0,11% | 0,11% | 0,11% | 0,11% | 0,11% |
| Midden-Delfland  | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% |
| Pijnacker-Nootdorp   | 0,08% | 0,10% | 0,10% | 0,10% | 0,10% | 0,10% | 0,09% |
| Rijswijk   | 0,11% | 0,11% | 0,11% | 0,11% | 0,10% | 0,09% | 0,10% |
| 's-Gravenhage  | 0,76% | 0,78% | 0,75% | 0,74% | 0,73% | 0,75% | 0,77% |
| Wassenaar  | 0,04% | 0,03% | 0,03% | 0,03% | 0,03% | 0,03% | 0,03% |
| Westland   | 0,09% | 0,10% | 0,11% | 0,10% | 0,10% | 0,10% | 0,09% |
| Zoetermeer   | 0,22% | 0,23% | 0,22% | 0,21% | 0,22% | 0,21% | 0,20% |
| <b>6209: Overige dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatietechnologie</b> |       |       |       |       |       |       |       |
| Delft  | 0,05% | 0,06% | 0,07% | 0,09% | 0,08% | 0,07% | 0,07% |
| Leidschendam-Voorburg  | 0,01% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,03% | 0,03% |
| Midden-Delfland  | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% |
| Pijnacker-Nootdorp   | 0,01% | 0,01% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,03% | 0,03% |
| Rijswijk   | 0,01% | 0,02% | 0,02% | 0,02% | 0,04% | 0,03% | 0,03% |
| 's-Gravenhage  | 0,17% | 0,18% | 0,21% | 0,24% | 0,25% | 0,26% | 0,25% |
| Wassenaar  | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% | 0,01% |
| Westland   | 0,04% | 0,04% | 0,05% | 0,04% | 0,04% | 0,04% | 0,04% |
| Zoetermeer   | 0,05% | 0,05% | 0,05% | 0,07% | 0,07% | 0,07% | 0,06% |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

\*) Aantal bedrijfsvestigingen in de ICT-sector per gemeente / totale aantal bedrijfsvestigingen in Haaglanden.

In tabel 5.11 wordt het aantal ICT-bedrijfsvestigingen in Zoetermeer uitgesplitst naar buurt. Ongeveer 30% van de ICT-bedrijfsvestigingen is gevestigd in Oosterheem-n-o en Rokkeveen-west.

*Tabel 5.11 Aantal ICT-bedrijven in Zoetermeer naar buurt*

| Aantal<br>Buurt   | Jaren      |            |            |            |            |            |            |
|-------------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
|                   | 2012       | 2013       | 2014       | 2015       | 2016       | 2017       | 2018       |
| Dorp              | 11         | 11         | 11         | 11         | 12         | 13         | 12         |
| Stadscentrum      | 13         | 15         | 13         | 15         | 19         | 21         | 20         |
| Palenstein        | 8          | 8          | 9          | 14         | 12         | 7          | 7          |
| Driemanspolder    | 15         | 16         | 17         | 20         | 24         | 21         | 24         |
| Meerzicht-west    | 17         | 20         | 25         | 25         | 31         | 30         | 23         |
| Meerzicht-oost    | 12         | 12         | 14         | 14         | 16         | 18         | 16         |
| Buytenwegh        | 24         | 26         | 29         | 30         | 30         | 28         | 26         |
| De Leyens         | 30         | 29         | 29         | 29         | 33         | 31         | 31         |
| Seghwaert-z-w     | 17         | 23         | 22         | 20         | 25         | 26         | 28         |
| Seghwaert-n-o     | 25         | 25         | 26         | 30         | 31         | 29         | 23         |
| Noordhove-west    | 8          | 9          | 8          | 9          | 7          | 7          | 10         |
| Noordhove-oost    | 5          | 7          | 11         | 12         | 13         | 15         | 12         |
| Rokkeveen-west    | 51         | 57         | 57         | 59         | 70         | 78         | 75         |
| Rokkeveen-oost    | 39         | 39         | 38         | 45         | 51         | 48         | 45         |
| Oosterheem-z-w    | 17         | 17         | 18         | 22         | 23         | 22         | 20         |
| Oosterheem-n-o    | 51         | 55         | 60         | 79         | 83         | 85         | 90         |
| Rokkehage c.a.    | 9          | 9          | 9          | 11         | 14         | 18         | 19         |
| Lansinghage c.a.  | 27         | 25         | 25         | 27         | 32         | 30         | 35         |
| Zoeterhage c.a.   | 7          | 10         | 8          | 8          | 8          | 8          | 9          |
| Hoornerhage c.a.  | 2          | 2          | 3          | 3          | 3          | 3          | 2          |
| <b>Eindtotaal</b> | <b>388</b> | <b>415</b> | <b>432</b> | <b>483</b> | <b>537</b> | <b>538</b> | <b>527</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

Tabel 5.12 laat het aantal ICT-banen per buurt zien. Het merendeel (56%) van de banen in de ICT komt uit Rokkeveen-west.

*Tabel 5.12 - Aantal ICT-banen in Zoetermeer naar buurt*

| Aantal<br>Buurt   | Jaren        |              |              |              |              |              |              |
|-------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
|                   | 2012         | 2013         | 2014         | 2015         | 2016         | 2017         | 2018         |
| Dorp              | 25           | 46           | 27           | 28           | 27           | 30           | 16           |
| Stadscentrum      | 101          | 105          | 70           | 115          | 144          | 172          | 137          |
| Palenstein        | 11           | 10           | 10           | 18           | 13           | 9            | 8            |
| Driemanspolder    | 207          | 123          | 123          | 124          | 142          | 153          | 167          |
| Meerzicht-west    | 27           | 37           | 48           | 32           | 38           | 35           | 29           |
| Meerzicht-oost    | 30           | 17           | 17           | 16           | 19           | 24           | 72           |
| Buytenwegh        | 30           | 30           | 33           | 35           | 37           | 42           | 42           |
| De Leyens         | 46           | 35           | 33           | 33           | 36           | 36           | 37           |
| Seghwaert-z-w     | 20           | 27           | 26           | 23           | 28           | 27           | 29           |
| Seghwaert-n-o     | 29           | 29           | 33           | 45           | 47           | 44           | 35           |
| Noordhove-west    | 16           | 18           | 18           | 18           | 16           | 15           | 15           |
| Noordhove-oost    | 8            | 11           | 17           | 16           | 16           | 18           | 15           |
| Rokkeveen-west    | 2.057        | 2.048        | 1.988        | 1.965        | 1.928        | 1.914        | 1.931        |
| Rokkeveen-oost    | 236          | 296          | 121          | 132          | 74           | 65           | 62           |
| Oosterheem-z-w    | 20           | 19           | 19           | 24           | 27           | 29           | 27           |
| Oosterheem-n-o    | 76           | 120          | 125          | 155          | 159          | 113          | 115          |
| Rokkehage c.a.    | 361          | 353          | 343          | 318          | 312          | 308          | 249          |
| Lansinghage c.a.  | 311          | 273          | 269          | 306          | 395          | 432          | 421          |
| Zoeterhage c.a.   | 34           | 50           | 42           | 47           | 45           | 48           | 41           |
| Hoornerhage c.a.  | 20           | 13           | 12           | 19           | 17           | 21           | 8            |
| <b>Eindtotaal</b> | <b>3.665</b> | <b>3.660</b> | <b>3.374</b> | <b>3.469</b> | <b>3.520</b> | <b>3.535</b> | <b>3.456</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.





## Bijlagen

### **Bijlage I - Bronnenoverzicht**

Om de vergelijkbaarheid van dit rapport met opvolgende jaren te garanderen is ervoor gekozen om het aantal bronnen in dit rapport beperkt te houden. In totaal is alle data in dit rapport opgebouwd uit vijf bronnen:

BRP - Basisregistratie Personen (voormalig GBA)

Cijfers over vestigers en vertrekkers.

CBS - Het Centraal Bureau voor de Statistiek

Cijfers over populatie inwoners 15-65 jaar, arbeidsparticipatie en definitie ILO.

PBL - Planbureau voor de Leefomgeving

Leegstand kantoren en detailhandel.

UWV - Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

Werkloosheidscijfers.

Werkgelegenheidsregister Haaglanden - Onderzoeksinstituut I&O Research

Aantal actieve bedrijfsvestigingen, aantal banen en de pendelstatistieken.

### **Bijlage II - Lijst met begrippen**

Actieve bedrijfsvestigingen

Bedrijfsvestigingen waarvan bekend is dat er economische activiteiten plaatsvinden.

Banen

Arbeidsovereenkomsten van minimaal één uur per week.

Bruto arbeidsparticipatie

De arbeidsdeelname binnen de bevolking van 15 tot 75 jaar. Inclusief de werkloze beroepsbevolking.

Leegstand detailhandel

Het aantal vierkante meter leegstand in detailhandel afgezet tegen de totale voorraad.

Leegstand kantoren

Het aantal vierkante meter leegstand in kantoren, afgezet tegen de totale voorraad.

NWW

Niet werkende werkzoekenden. De UWV-definitie van de niet-werkende werkzoekenden (nww) sluit vanaf heden aan op de internationale definitie van ILO. Hiermee vervalt het uren criterium.

### Bijlage III - Gebiedsafbakening

In dit rapport worden verschillende regio's behandeld. Onderstaand is de afbakening van deze gebieden af te lezen.

#### Haaglanden (Stadsgewest)

Haaglanden betreft de negen deelnemende gemeenten die tot het stadsgewest behoren. Dit zijn:

- Delft
- Den Haag
- Leidschendam-Voorburg
- Midden-Delfland
- Pijnacker-Nootdorp
- Rijswijk
- Wassenaar
- Westland
- Zoetermeer

#### Agglomeratie 's-Gravenhage (Corop-gebied)

Nederland telt in totaal 40 Corop-gebieden. Het Corop-gebied Agglomeratie 's-Gravenhage bestaat uit zes gemeenten:

- 's-Gravenhage
- Leidschendam-Voorburg
- Pijnacker-Nootdorp
- Rijswijk
- Wassenaar
- Zoetermeer

#### Delft en Westland (Corop-gebied)

Het Corop-gebied Delft en Westland bestaat uit drie gemeenten:

- Delft
- Midden-Delfland
- Westland

#### Groot-Rijnmond (Corop-gebied)

Het Corop-gebied Groot-Rijnmond bestaat in totaal uit 24 gemeenten:

- Albrandswaard
- Barendrecht
- Bernisse
- Binnenmaas
- Brielle
- Capelle aan den IJssel
- Cromstrijen
- Goeree-Overflakkee
- Hellevoetsluis
- Korendijk
- Krimpen aan den IJssel
- Lansingerland
- Maassluis
- Nederlek
- Oud-Beijerland
- Ouderkerk
- Ridderkerk
- Rotterdam
- Schiedam
- Spijkenisse
- Strijen
- Vlaardingen
- Westvoorne
- Zuidplas

**Bijlage IV - Top 30 bedrijfsvestigingen**

| Omschrijving activiteit                                     | 2017         |               | 2018         |               |
|---|--------------|---------------|--------------|---------------|
|   | Aantal       | Aandeel       | Aantal       | Aandeel       |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                          | 897          | 10,9%         | 889          | 10,7%         |
| Holdings (geen financiële), interne conerndiensten          | 696          | 8,5%          | 690          | 8,3%          |
| Onderwijs   | 548          | 6,7%          | 570          | 6,9%          |
| Gezondheidszorg   | 583          | 7,1%          | 563          | 6,8%          |
| Dienstverl. activiteiten op het gebied van informatietechn. | 558          | 6,8%          | 548          | 6,6%          |
| Wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche        | 459          | 5,6%          | 484          | 5,8%          |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)                | 491          | 6,0%          | 468          | 5,6%          |
| Algem. burgerlijke en utiliteitsbouw, projectontwikkeling   | 424          | 5,1%          | 443          | 5,3%          |
| Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw                   | 365          | 4,4%          | 399          | 4,8%          |
| Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting        | 362          | 4,4%          | 396          | 4,8%          |
| Indust. ontwerp en vormg., foto, vert. en ov. consult.      | 359          | 4,4%          | 345          | 4,1%          |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel.adv.                    | 343          | 4,2%          | 334          | 4,0%          |
| Kunst   | 262          | 3,2%          | 267          | 3,2%          |
| Eet- en drinkgelegenheden                                   | 238          | 2,9%          | 247          | 3,0%          |
| Architecten, ingenieurs en technisch ontwerp en advies      | 218          | 2,6%          | 224          | 2,7%          |
| Facility management, reiniging en landschapsverzorging      | 157          | 1,9%          | 170          | 2,0%          |
| Reclame en marktonderzoek                                   | 176          | 2,1%          | 167          | 2,0%          |
| Handel in en rep.auto's, motorfietsen, aanh.                | 155          | 1,9%          | 155          | 1,9%          |
| Vervoer over land   | 135          | 1,6%          | 142          | 1,7%          |
| Arbeidsbem., uitzendbureaus en personeelsb.                 | 115          | 1,4%          | 117          | 1,4%          |
| Sport en recreatie  | 103          | 1,3%          | 103          | 1,2%          |
| Overige zakelijke dienstverlening                           | 97           | 1,2%          | 98           | 1,2%          |
| Verhuur van en handel in onroerend goed                     | 91           | 1,1%          | 82           | 1,0%          |
| Overige financiële dienstverlening                          | 88           | 1,1%          | 79           | 0,9%          |
| Productie en distributie van films en televisieprogramma's  | 65           | 0,8%          | 74           | 0,9%          |
| Landbouw, jacht en dienstverl. voor de landbouw en jacht    | 55           | 0,7%          | 68           | 0,8%          |
| Grond-, water- en wegenbouw (geen grondverzet)              | 49           | 0,6%          | 57           | 0,7%          |
| Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie  | 58           | 0,7%          | 50           | 0,6%          |
| Post en koeriers  | 44           | 0,5%          | 48           | 0,6%          |
| Levensbeschouwelijke en politieke organisaties              | 45           | 0,5%          | 41           | 0,5%          |
| <b>Eindtotaal (top 30)</b>                                  | <b>8.236</b> | <b>100,0%</b> | <b>8.318</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden.

**Bijlage V - Top 30 banen**

| Omschrijving activiteit                                | 2017          |               | 2018          |               |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|
|  | Aantal        | Aandeel       | Aantal        | Aandeel       |
| Detailhandel (niet in auto's e.d.)                     | 5.476         | 11,6%         | 5.550         | 11,9%         |
| Openbaar bestuur, overheidsd., soc.verz.               | 4.607         | 9,8%          | 4.594         | 9,8%          |
| Grooth. en handelsbem. (niet in auto's e.d.)           | 4.410         | 9,3%          | 3.888         | 8,3%          |
| Dienstverl. activ. op het geb. van informatietechn.    | 3.585         | 7,6%          | 3.518         | 7,5%          |
| Onderwijs  | 3.397         | 7,2%          | 3.431         | 7,3%          |
| Gezondheidszorg  | 2.866         | 6,1%          | 2.782         | 5,9%          |
| Overige zakelijke dienstverlening                      | 2.377         | 5,0%          | 2.428         | 5,2%          |
| Maatschap. dienstv. zonder overn.                      | 2.186         | 4,6%          | 2.208         | 4,7%          |
| Holdings (geen fin.), interne concernd.                | 1.634         | 3,5%          | 1.602         | 3,4%          |
| Eet- en drinkgelegenheden                              | 1.476         | 3,1%          | 1.538         | 3,3%          |
| Rechtsk. dienstv., accountancy, bel.adv.               | 1.425         | 3,0%          | 1.432         | 3,1%          |
| Architecten, ingenieurs en techn. ontw. en adv.        | 1.326         | 2,8%          | 1.288         | 2,8%          |
| Sport en recreatie                                     | 1.158         | 2,5%          | 1.194         | 2,6%          |
| Levensbeschouwelijke en politieke organisaties         | 1.046         | 2,2%          | 1.035         | 2,2%          |
| Algemene burg. en utiliteitsb., projectontw.           | 982           | 2,1%          | 1.015         | 2,2%          |
| Vervaardiging van voedingsmiddelen                     | 879           | 1,9%          | 941           | 2,0%          |
| Gespec. werkzaamheden in de bouw                       | 854           | 1,8%          | 875           | 1,9%          |
| Wellness en overige dienstv.; uitv.                    | 819           | 1,7%          | 857           | 1,8%          |
| Vervoer over land                                      | 777           | 1,6%          | 785           | 1,7%          |
| Verz. en pensioenf. (geen verplichte soc. verz)        | 710           | 1,5%          | 720           | 1,5%          |
| Handel in en rep.auto's, motorfietsen, aanh.           | 688           | 1,5%          | 680           | 1,5%          |
| Verpleging, verz. en beg. met overn.                   | 757           | 1,6%          | 632           | 1,4%          |
| Arbeidsbem., uitzendbureaus en personeelsb.            | 570           | 1,2%          | 560           | 1,2%          |
| Reparatie en instal. van machines en app.              | 424           | 0,9%          | 511           | 1,1%          |
| Indust. ontwerp en vormg., foto, vert. en ov. consult. | 507           | 1,1%          | 493           | 1,1%          |
| Beveiliging en opsporing                               | 508           | 1,1%          | 486           | 1,0%          |
| Reclame en marktonderzoek                              | 474           | 1,0%          | 461           | 1,0%          |
| Verhuur van en handel in onroerend goed                | 454           | 1,0%          | 448           | 1,0%          |
| Facility management, reiniging en landschapsverzorging | 463           | 1,0%          | 439           | 0,9%          |
| Winning en distributie van water                       | 397           | 0,8%          | 398           | 0,9%          |
| <b>Eindtotaal (top 30)</b>                             | <b>47.232</b> | <b>100,0%</b> | <b>46.789</b> | <b>100,0%</b> |

Bron: Werkgelegenhedsregister Haaglanden.